Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарчу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 154 (4791). ЕРА, 25 декабрь, 1969 шу. Мах 2 кап.

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

КПСС НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМ

Самарджийхана Грозне политически дешара ЦӀагӀа КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома X пленум хилир. «Колхозхой ЮхалагӀна Ерригсоюзни съезда итогаш облестной партийни организацие декхарийн» цхьана дешах доклад бир пленуме КПСС обкома хьалхарча секретаро нох. С. С. АПРЯТКИНА.

Прениех къамелашца дир пленумстаца КПСС Сунженски районна хьалхарча секретаро В. В. ВАРЛАШКИНА, Гудермесски районна «40 лет Октября» колхоза председатели У. Г. ОСМАЕВА, КПСС Шелковски районна хьалхарча секретаро Г. Т. САМАРСКЕ, КПСС Урус-Мартана районна хьалхарча секретаро Б. Г. ГАБИСОВА, КПСС Надтеречни районна хьалхарча секретаро В. Т. БЕЛЕЦКЕ, КПСС Советски районна хьалхарча секретаро А. А. АБДУЛАЕВА, Грозненски районна 1 Мая цӀерагӀча колхоза председатель В. С. ВЬЮЧНЕ, КПСС Наьсарен районна хьалхарча секретаро С. Х. ГОСТИМИРОВА, КПСС МалгӀобека горкома хьалхарча секретаро Д. П. САНЬКОС, КПСС Грозненски районна хьалхарча секретаро Ю. В. СУХОРУКОВА, республика министрий Совета председатела заместитела А. М. СЛЮСАРЕВА, КПСС Ачхой-Мартана районна хьалхарча секретаро В. Ф. РУСИНА, КПСС Кошай-Юьрта районна хьалхарча секретаро В. А. ЯНГУЛЬБАЕВА, республика юрта бахаман министра Н. В. ПОЛУШКИНА.

Дийнача дешах аьлла социан бир пленумо.

Пленумо баьхах йоцу отчет гӀоьнга тӀе арийра.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

(Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Тезисаш)

1970 шера 22 апреле бӀаь шу доал Владимир Ильич Ульянов — Ленин — Карл Марксен Фридрих Энгельсен революционни хьехам гениальни дӀахобильар, Советски Союза Коммунистически парти хьаньр, эггара йоккхагӀа йолча социальни революце кулгалхо, дуней тӀа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьоьр, дуней халкъашта юкъерча болхлой класса, берригача къахьегамхой баьчча ваь.

Ленина цӀерци балхаси ювзаенна я адамий вахара бӀарчча революционни зама. Ленина жоп деннад исторически дегӀаахара паькъо хьалхашка оттадаьча эггара а актуальнегӀа долча дешашта, масса а оагӀорахьара дегӀадоаладаьд социалистически революцер коммунистически общество хьаллъярен теори, Ӏилма ларда тӀа оттаьча стратегецен тактикацен Ӏалашбаьб российски, дуней халкъашта юкъера революционни болам, социализма идеалаш кхоачашъяра тӀехьа болхлой класса лоаттабаьча къовсама керте лаьттав. Марксен Энгельсен утопегара Ӏилмига яьккха, Ленина кердача выводашцен открытешцен хьалйиза социализм дерригдунен-исторически масштабий социальни практика а хийна дӀеэттай, вай замае керттера революционни низ хиннаб цох.

Юххьенца революционни болх дӀаболабича дениз Ленин чӀоагӀа марксизма позицеш тӀа этта, цун революционно-критически уйла, творчески деятельни характер, пролетарски интернационализм хьенйиза. Цо шин дерригa вахар дӀаденнад болхлой класс, дерригa къахьегама халкъ эксплуатацеи пaз-Ӏоткъамаи кӀалхара даккхара гӀулакха, социалистически революце, керда, коммунистически общество хьалъяра гӀулакха.

Кердача исторически хьалашка хьежжа Ленина дегӀа а йоаланьй, еба а яьй шин сийлахь-боккхача хьехархой теоретически тӀехьале. Цо хьинаре къовсам лоаттабаьб Маркса-Энгельса хьехамех ювлаенна, еина догма е гӀийртарашца. «Вай лархӀане а лархӀац Маркси теорех цхьа дав йистедаьнцен кулг тоха йиш йоацех хӀама,— яхаш яздаьд цо, — вай тешаш да, верига, цо духхьала социалистоша, шоай вахарал тӀехьабиса дагабеш массе а оагӀорахьара дӀахо дегӀадоаладе дезаче Ӏилмий лард елла мара цо хиларах» (соч. бизза гуллам, т. 4 оагӀ. 184). Марксизм творчески дегӀайоалларца гуш хиннад Ленина революционни гӀулакхаш леладара хилазза дагӀдоаца хьал, болхлой класса теоретически практически кхоачашде дезаш латтача декхарий дӀоагӀе, аьттехьарчен «аьрдехьарчен» аппортунизмана, массе а тайпарча догматизманен ревизионизманен духхьал лоаттабеча къовсама эггара доархӀамера средство.

В. И. Ленин кердача тайпара вола политически деятель. Ӏалмахо, трибун-пропагандист, дуккхача кьаха организатор вя. Из белгалвоал йолаш йоалча событей анализ кӀоргга Ӏилма ларда тӀа еш хиларца, классовни низий соотношении цар дӀанийсдалари кхетамца довлаш хиларца, марксистски принципаш халданза а чӀоагӀа а лораярца, деш дар цхьан хӀамана тӀадерзадаь деш хиларца, къовсама тактике маькара хиларца, пролетарски болама хьашташтен де лерхӀараштен дувцилге йолцаш тешаме хилараца.

Теории Ӏилма политикен оттаелга Ленина ейха дувзаш хиннад дуккъача паьха опыт Ӏомаярцен вӀашагӀтохарцен. Миллионий опытаца лохеш а корадоагӀаш а хиннад цуна болхлой болама керттерча дешашта дола жоп. Ше мор кхы лоаца пролетарски классовни къовсама стратеги тактики Ленин ейха бувзам болаш хиннав къахьегамхошца, цар овламгарча хьаштахкара хьаволалуш хиннав, халдавза холуш хиннаб цуна беттлу халкъа вахара рӀа, уйла тӀа а йохийташ Ӏомаеш хиннай болхлой, ахархой, общества массе тайпарча паьха социальни психологи, политически решенеш еча хаьа цу дерригенна терхам тӀа а бохийташ.

Ленина вахар денал доле гӀулакх да. Из уйлаш творческа балха кӀаьд на лууш деча революционни гӀулакхашка идейни политически тӀемаика чакхдаьккха вахар да. Ленинах доладер пролетарски революционера эггара дикагӀдола гӀулакхаш; из бола хьаькъал, долла хӀама эшадеш бола лоӀам, лоали низ-Ӏоткъами теттара гоама хилар, революционни уйла хилар, деррагӀа йола интернационализм, дуккхача паьха творческа низах боаран боецаш лешаш хилар, Ӏалаьмате йоккха революционни гений. Ленина вахари болаи — болхлой классен Коммунистически партен къовсамца хада йиш йоацаш хоттаденна хиннад.

Ленина гӀулакхаша, цун хьехамо Ӏалаьмате йоккха аликни йир российски дунеи халкъашта юкъерчаь кортамукъале яккхара болам, цуна идейни революционни лостами организованности а луш.

Ленинизм — из империализма пролетарски революцей замаи, колониализма йохарен къамаш — мукъадахара боламаш котдовлари замаи, адамаш капитализмигара социализмага довлача а коммунистически общество хьальера е заман марксизм я. «Дуней социализма, болхлой къамаш — мукъадахарен болами ерригача опыто бакъдир, — йоах коммунистически болхлойи партей совещание «Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизарах» долча кхайкарал тӀа, — марксистско — ленински хьехам дунеи халкъашта юкъера доархӀам болаш хилар. Мехкий группе социалистически революци котъялеро, социализма дунеи система хьахиларо, капитала мехкашка болхлой болимо доахача толамаша, хьалха хиннача колоней ахколоней халкъаш шоай лоӀамерча общественно-политически балхага довларо, цӀенкха па хиннача тайпара антиимпериалистически къовсам лаххбаларо — цу дерригено хьахьокх хӀоазарча замаи овлангара хьашташ дувла ленинизм исторически бакъхилар».

Общественни явленешцен процессашкен ленински хьисапе хьожача керттерлар да Ӏилман объективности болхлой класса позицешца яххара цар мах барен органически вӀашагӀдоаллаш хилар. Марксисташта-ленинашта, берригача бизза болча революционерашта ленинизм революционни уйлани революционни гӀулакхий методологи я. Из халданза йӀаьхий ю Советски Союза Коммунистически парте, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болами социализми коммунизми хьалъяра, кортамукъален болама дийнача практика опыта ларда тӀа.

Ленински идейна тӀехьалеица чӀоагӀало а луш, коммунистически партеша боккха творческа болх а бу, машар бергӀбоацаш дукъала а латт хӀаизарча буржуазия идеологена, революционни теори аьттехьаоа а «аьрдехьара а» ревизионистски теладарв. Марксизм-ленинизм сийлахь-боккха интернациональни хьехам ба. Марксизм-ленинизм цаӀ хилара дукъала гӀортар, из екъа гӀертар къаман е регионални тайп-тайпарча «вардантапта» искусствени хьехама принципашта массаза а ревизи ираг чекхдоал. Из хьехам шин чулоацамага дилача цаӀ ба, берригача коммунисташка, берригача революционни болхлошка, берригача къахьегамхошка кхоачаш а ба.

Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш, советски халкъ, социалистически мехкий халкъаш, дунеи халкъашта юкъера болхлой класс, дерригa хьалха латта адамаш цӀаьхха а тӀаьхха а кхайе дунеи пролетариатен берригача къахьегамхойи баьчча, сийлахь-боккхача революционера, къахьегача цаьха хьаштий духьа Ӏалаьмате доккхий социальни хуацамаш деча революционни низацита керте эттача коммуниста пламенни гӀулакхашкен.

Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш, советски халкъо социалистически мехкий халкъаша, дунеи халкъашта юкъерча болхлой классо, дерригача хьалха латтача адамаша цӀенча дегаца доккхал ду гениальни уйланхочох. Ленин халдавза марксистски теори дегӀадоаладара керда этап хьайийлла, марксизма дерригa керттера доакъош — философи, политически экономи, Ӏилма коммунизм — хьалхаза вола эггара воккхагӀа революце Ӏилмахои Ӏалмачу революционери.

Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш, советски халкъ, социалистически мехкий халкъаш, дунеи халкъашта юкъера болхлой класс, берригa революционни къовсамхой шоай низашка хьож, шоай балха дӀахо йола перспективаши декхарашши къестаду, машара, демократена, социализмана тӀехьа лоаттабеча къовсаме денал дола цхьоагӀо чӀоагӀъю.

2. Социалистически революце гӀулакха толам балара керттера хьал лийрхӀад Ленина болхлой класса революционни парти хьаяраха чӀоагӀъярахи. «Росси кӀалтӀаьккха» могаргдола низ бола рычаг пролетарски партех хилттай пуния.

Парти хьаяле хьалха Ленина Ӏалаьмате боккха идейно-теоретически болх баьб, мелкобуржуазни народнически социализмана критика яьй, барт хургбоаца къовсам лоаттабаьб реформистски взыче оппортунистически течениешта духьал. Иштта иннь шейбеш бола из беча йиш ерз марксизм кортамукъале яккхара болама вӀашагӀтоха, пролетариата шин лоӀамера классовой дини чӀоагӀъе.

Большевикий парти — кердача тайпара йола парти хьаярах Росси болхлой боламе марксистски, бокъонца революционни лостамо котало яккхар хилар. Дуней халкъашта юкъерча социалистически болама исторе чухь парте программа тӀа эггара хьалхе дӀаяздир керда общество хьалъяра Марксен Энгельсен теоретически дӀахьехьара цул тӀехьагӀа Ленина массе а оагӀорахьа ларда еллал йола пролетариата диктатура оттӀаьгга хьадехар. Парта керте эттар российски пролетариата, революционни болча дуккхача паха самодержавена духьал, капитализмана духьал лоаттабеча къовсама.

Революционни болама Ӏалаьмате йоккха опыт вӀашагӀа а тохаш, Ленина оттабир кердача тайпара йолча пролетарски партех бола бокъонца хьехам. Ленински уйланца хьача, парти пролетариата авангард, цуна организационни отряд, политически организаце лаккхехьара форма хила еза. Цо ноекъостад де веза болхлой класса ше шийна йоазара, цо дерригдунен - исторически декхар кхетадара а кхоачашдара а. Ленина белгалдаьхад революционни теори йоацаш революционни болам хила йиш ца хилар, дикагӀа йолча теорешца кийчъенначa партена мара хьалха латтача къовсамхочун гӀулакх кхоачашдулургдац хилар.

В. И. Ленина, большевикаша тӀеэцанзар партех дискуссионни клуб, фракцей группировкий цхьа конгломерат е гӀерташ хилар. Парте низа керттера хьал Ленинен большевикашен доархӀаш хиннаб цун мутӀараш ейхха кхоталенна хиларах, цун цхьоагӀо йокхира, ясин санна чӀоагӀа дисцеплина маьрхa тӀадерзадаь гӀулакхаш да яйтарах.

Большевикий парти хьа е хилар, лакх а елар, дегӀа а ехар бокъонца болча пролетарски интернационалистий парти хиларех тарра. Из кӀоарга интернациональни а шин идеологега, лоаттамга, балха характере дилача. Шин мутӀарашка кхиа дуккхача къаьмех болча паьха пролетариат вӀашагӀа а тохаш, большевикий парти ше хьахиннача хана дена бола беш а бӀарча шаӀ долча хӀамах лекъа, дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болама денал дола отряд ше хиларах тарра.

Ленин керте лаьттача большевикий кхоачашде дезаш хинна эггара а цӀенхаштара декхар дар болхлой класса къовсама средствашш методаш оттаяр, уж иргаьхаьтоаяр парти революционни стратегецен тактикацен кийчъяр. Ленина халдавза гӀийртар денале къовсам лоатталургбола пролетарски парти вӀашагӀтоха. Цо хьадаьа гучаьккхий шоаех хулаш - хулаш социальни реформий партеш хьалулаш хиннача, буржуазни общества политически система а хилий дӀаоттташ хиннача, гучахьарча. дуккагӀа даькъе парламентски йолча методаша шоай болх барах кхоачамбеш хиннача II-ча Интернационале партей оппортунистически практика. Къовсама гучахьарчен къайлагӀарчен, парламентски парламентски йоацачен, машаречен машаре йоацачен средствий кхетамга лоархӀам бара тьоххам белаз большевикаша, маьхара пайда эцар царех отташ йолча ситуацега хьежжа. Реформашта тӀехьа лоаттабу къовсам дӀатеттачар большевикаша, цхьабакъда, шоай берригa болх а санна, из къовсам тӀабберзабора революци кийчъяра гӀулакхашта.

Марксистски парте гӀулакхаш котлахара, болхлой болам дегӀабоалабара, цо котлохаш яхара хиланза даргдоаца хьал дерзӀар Ленина шин фронте — оппортунизма аьттехьарча а «аьрдехьарча» а тайпашцен ревизионизмацен духьал лоаттабеча къовсамах.

Ше революционни болх баьча ерригача хана машар бергбоаца къовсамхо волаш духьал лаьттав Ленин Ӏилма социализмана зулмане йолча, марксизма байракха кӀал лечкъача теченешта. Цо ховдаь беш критика йир «легальни марксистийн» «экономистийн» реформизма буржуазно-либеральни чулоацама. Марксизма революционни принципаш лоатта а еш, лора а еш, Ленина машар боацаш къовсам лоаттабаьб меньшевикашна — болхлой болама юкъе эггара а кхерамегӀа йолча оппортунистически течениена духьал, дунеи халкъашта юкъерча аьттехьарча социалистически лидерий оппортунизмана хьалда чӀоагӀа критика яьй. Цу хана чухь Ленина вӀалла тӀаэцаш хиннац классовой къовсама реальни хьалаш харцахьа доахаш хинна, пролетариат поли-

тически авантюрашта тӀаозаш хинна, болхлой болам эшарга бугаш хинна мелкобуржуазни «ультрареволюционность».

Большевистски парти хьаяро хьайийлар российски дунеи халкъашта юкъерчен болхлой болама керда этап. Пролетариатага эггара хьалха кхьачар ше социальни мукъаяккхара тӀехьа цо кердача хьалашка лоаттабеча къовсама толамца хьалхе лелае могаргдола организаци.

3. Капитализм империалистически лагӀа тӀа дьалачен пролетарски болам дуккхача паьха а хиннa дӀаэттачен хана эшаш хилар кердача исторически хьалашка маяхӀара марксистски теори дӀахо дегӀайоалаяр, революционни стратеги тактикен оттаяр.

«Росси капитализм дегӀаяр» яхача капитальни къахьегам тӀа российски экономически вахара дуней капитализма тенденцеши вӀаши дусташ, Ленина хьахьекхад городен юртен социально-экономически антагонизм ирa лаьхлуш хилар, массе оагӀорахьара анализ яьй общества классовой структура хувцаций, буржуазно-демократически социалистически революцешта юкъера пролетариата бокъонца бола союзникаш гучабаьхай. Цо тешаш хьахьекхад революци лелаеча керттерча болимца — болхлой классаца цхьана революционни къовсаме геттара боккхача доархӀама гӀулакх де дезаш ахархой хилар.

В. И. Ленина дӀахьекхад шоай общественни хьалаген помещикаш лаьттан доалахьара бахара тӀехьа лоаттабеча къовсамген дилача ахархой буржуазно-демократически революци хилийта меттел, капитала Ӏаьдал дӀадаккхар а объективно дезаш хилар, кӀеста аьлча аграрни дош радикально къовсталергдац дукхаьаа социализмо мара. Ленина таьккай дуней аграрни капиталистически эволюце керттера тенденцеш, юрт классашта екъаяларa процесс, революце тайп-тайпарча этапашка ахархошка йолча тайп-тайпарча цхьаца болхлой класса дола гӀулакх къовсталаьд. агарни дешах лаьрхӀа йола теорий программен хьаяй.

«Демократически революце социал - демократи йола цӀи тактика» яхача книжка тӀа а кхычу йоазош тӀа а 1905 шерарча ерий революцей опрерийски болхлой боламей опыта анализ ира ларда тӀа Ленина хьахьекхад хӀана дая дӀахойдача хана кортамукъале яккхара боламе гегемони пролетариатага йоалаш хилари буржуазно-демократически революцера берригача ахархоцица цхьоагӀо йола пролетариата гегемони социалистически революцера юрта бахача къена нахацен кратачарча а гоголерча а эксплуатацера кӀалтачa берригачe нахацен цхьоагӀо йола пролетариата гегемони а хилий дӀаэттташ хилари. «Демократически революцегара вай цу сахьате социалистически революцега довргда, — яхад цо, — Халданза йола революцена тӀехьа да вай, ах новкъа совцаргдац» (т. 11, оагӀ. 222).

Цу выводо дӀайоаккхар буржуазни революци хинначул тӀехьагӀа капитализмо доза деш йӀаьха ха хьехе еш цьха традиционни социал-демократически догма. Ленина хьахьекхад империализма замах демократически социалистически декхараш кхоачашделга герга кхачар, цу хьалашка демократии социализми баьхан лоаттабеча къовсаме юкъера хьал долча ийнаца пролетариата цхьоагӀо хилара, политика къьостта доархӀам болаш хилар. Россерен кхьача мехкашкарен революционни событеш дегӀаяьро бакъдир Ленина хьалхе а гуш хиннар нийса хилар.

Ленина карагӀдаьна дениле исторически гӀулакх да империализма Ӏилма истори хьалар, цун чулоацам, вӀашдухьаленаш, закономерносташ таххар. «Империализм капитализма лаккхера лагӀа хиларах тарра» яхача «книжка тӀа а кхыча йоазош тӀа а йола империализма ленински анализ К. Маркса «Капитала» идеяш дукхьала дӀахо яьхар а дегӀайоалаяр а да. Ленина дӀахьекхад капитализма монополистически лагӀа цу тӀеххьара лагӀа хилар, социалистически революци хулу ха тӀаккхоачилга хилар. Дуней исторе кердача этапа массе а оагӀорахьара анализ яро йиш хилийтар Ленинга империализма замах болча революционни болама Ӏалаьмате йоккхий торонаш къоастае.

Капитализм цун империалистически лагӀа тӀа экономически политически цхьатарарча боарамах йоацаш дегӀаахара закон хьа а дийлла, Ленина вывод ю тайп-тайпара дола мехкаш цхьан хана социализмага доагӀарг ца хиларах, империализма фронт эггара а чӀоагӀагӀа дегӀабенача мехка мара йоха йиш йоацаш ца хиларах. Из вывод марксистски Ӏилма керда дош дар. Цо овлангара хийшав керда строй котъялара хьалех бола кхетам, российски дунеи халкъашта юкъерчен пролетариата хьалхашка хьайиллар къовсама къаьгга йола перспектива. Ленина цу ханехьа бӀаргабайр цхьан е массех мехка социализм котъялара общественни дегӀаахара керттерча процессаш низ, дунеи ерене шин система къовсам хилалза боргбоацаш хилар.

(ДӀахьдоалар 2-ча оагӀо тӀа).

I. ЛЕНИН—КЕРДАЧА ТАЙПАРА ЙОЛА ПРОЛЕТАРСКИ ПАРТИ ХЬАЯЬР, СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ ТЕОРЕТИКИ БАЬЧЧЕИ

Г. Шин бӀаь шерех довлой тӀа эттача хана дуней капитализм шин тӀеххьара, империалистически лагӀа тӀа яьлар. Революционни хьисапе капитализмагара социализмага довлар общество дегӀаухача хила дезаш дола хӀама да. Дерригдуней исторе хувцадалара этап эттай. Сага сага еш йола эксплуатаци дӀаяккхара, дерригa общественни вахар эвлангвоа хувдара лоаттабеча къовсама керте отта беза а отталургбола а социальни низ а хинна дӀайолаелар дунеи халкъашта юкъера пролетариат. Из сийлахь-доккха декхар кхоачашдар вӀадолале дакъа кхаьчар Ленина хьаьча большевикий парте хьалхе лелаеча цун российски отрядага. Марксали Энгельсали тӀехьагӀа берригача болхлой болама практика вӀашагӀтехача, пролетарски къовсамен организацен керда формаш оттаьча Ленинизма чура дунеи халкъашта юкъерча болхлой класса корадир революционни гӀулакхий низ бола теоретически герз, массе а оагӀорахьа оттаь йола идеологи, программа.

XX бӀаьшере йолалуш Росси яр дунеи империализма вӀашдухьаленех шод хинна моттиг. Цунах йовхкаш яр цу ханарча дунеи ерригa шоаш массарра йола социально-экономически вӀашдухьаленаш: къахьегамен капиталан юкъера, дегӀайоагӀача капитализманен дикка лоархӀам болаш хиннача феодально-крепостнически строях юхедисача гӀулакхаштен юкъера, чӀоагӀа дегӀаьхкача промышленни районаштен тӀехьайисача, йистоштен юкъера вӀашдухьаленаш. Цу вӀашдухьаленашта къаьстта ирал луш яр паччахьа самодержаве политически, духовни, къамаш низ-Ӏоткъама система. Мехка хьалхашка лаьтта социальни проблемаш: помещикий дукъ дӀадаккхар, къахьегамхой капиталистически лоадам къамаш низ - Ӏоткъамаи кӀалхара бахар, социалистически хувцамаш дакъа дарглоацаш хилар дуккхача къаьмех паччахьалкхенашта а керттера проблемаш яр.

Росси капитализм дегӀаахара юккъерча йоарамга кхаьча, сихбенна монополистически фазага болаш хиннa мохк бар. Российски вахара характерни башхалонаш яр хьадда йола контрасташ: юрта беха мах геттара дукха бола аграрни мохк, цунца цхьана пигa йолаш яр промышленни производства лакха концентраци болхлой класса революционни организованности. Дунеи тӀа эггара йоккхагӀчарех йола паччахьалкхе хинна из массаза я дакъа лоацаш яр вӀаши моастагӀа лоаттадеш хиннача империалистически блокашта юкъе. ЧӀоагӀагӀа дегӀаьхкача капиталистически паччахьалкхенашта хьестаяла а езаш. Эрсий культура дунеина еннай литература, искусства, Ӏилма классически образецаш, хӀаьта мехка бахача паьха дикъ даькъах кхо дакъа нах дешанза бар.

Царизми Росси помещикий — буржуазни керте лаьттараш гӀертар исторически шин ха яьккха яьнна общественни отношеней система лоаттае. Буржуазно-помещикий строина духьал къовсам лоаттабе гӀьттар капитало къиза низ-Ӏоткъам беш бола болхлой, помещикаша тоӀабаь беахка ахархой, йистошка дахача къамий тоӀадаь доакка халкъаш. Империализма дунеи системе эггара мелагӀа йола звено хилар Росси, иштта хьалашка болхлой класса мохк демократически социалистически дегӀаахара тӀехьа лоаттабу къовсам дерригдуней - исторически доархӀам болаш хилар. Марксен Энгельсен яхачох, Росси Европерча революционни болама хьалха латта отряд яр.

Болхлой класса, общества керттера революционни низ а болаш, шийна гонахьа кхотабора берригa эксплуатацена кӀаллаттараш, тӀа-тӀа шерарӀа боаржабора самодержавена буржуазена духьалара къовсам. Промышленни районий йоккхийча предприятешка вӀашагӀкхийттача пролетариата марксистски парте хьалхенца чакхъяьккхар революционни чӀоагӀъялара геттара йӀаьхий школа. Ира классовой къовсам латтача процессе эшайора реформистски кхы хийра йолен влиянеш, бераке пайда эцар дунеи пролетариата опытах дикагӀа йолча революционни традицешех.

Шин политически къовсама хьалхара гӀа боаккхашехь российски пролетариата йиш хилар кортамукъален болама Ӏилма теореца — Марксен Энгельсен хьехамца чӀоагӀало лаца. Росси марксизм хьатӀазацара а юкъейоалаяра а кӀийле кийчъяра из социально-экономически дегӀаахарa, классовой вӀашдухьалений ирала, ахархой восстанешкара, А. Н. Радищева, декабристий, А. И. Герцена, Н. Г. Чернышевске, кхыча къовзагӀча шерашкарча демократий, XIX-ча бӀаьшерен 70-ча шерашкарча революционни народникий балхагара хьайоагӀача революционни традицеша.

Г. В. Плеханов керте лаьттача эггара хьалхарча российски марксисташа 80-ча шерашка хьинаре дӀаболабир марксистски идеяш йоаржаяра болх. Эттаоа сакхетамагӀа болча болхлошка цхьана революционни интеллигенце толамагӀа болча викалаша пролетарски болама юкъе кхухьар марксизма идеяш.

Ӏилма социализм дуккхача болхлой боламца вӀашагӀтохара, марксистски теори кердача хьалашка дегӀайоалаяра, цунах социалистически революцен социализм хьалъярен практика яра гӀулакх даьр Ленин керте лаьттий большевикий парти я.

ВорхӀазлагӀа хержача РСФСР Лаккхехьарча Совета яхлагӀа сесси

РОССЕ КЪАХЬЕГАМА ГӀА

Тахан берригача советски паьха гӀулакхашн планаши Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара даха мадоагӀа пакъедахари ювзаенна я. Сийлахь - воккхача баьччана хетаду мехка къахьегамхоша шоашта карагӀдуварш. Цун цӀерица ювзаенна я керда планаш.

Цудухьа 1970-ча шерах йола советски паьха уйлаш, цар кхоачашъе еза планаш къаьстта лоархӀам болаш а дог тохадийташ а я. Из ленински юбилейни шу, пятилетка чаккхйола шу ма дий. Цуа белгалонаш къаьгга хьахьекхар дукха ха йоацаш чаккхъяьннача СССР Лаккхехьарча Совета VII-ча сессе тӀаийцача законашa. КПСС XXIII съезда Директиваша белгалдаь лоархӀанегӀдола социально - экономически декхараш дӀахо а кхоачашдара тӀадерзадаь да уж законаш. Уж кхоачашдарах вай Даьхен халкъа боахам дӀахо а дегӀабоалабира ларда хургья.

Вежарашха йоача республикаш цхьана 1970-ча шера бӀубенна чуйола Российски Федераци а. Росси экономикен культурен цӀахо дегӀайоалаяра лоархӀамеза дешашка хьажа а уж дувца а Москве гулбеннаб РСФСР Лаккхехьарча Совета депутаташ.

23 декабре Йоккхача Кремлевски Двореце шаьй болх дӀаболабаьб ворхӀазлагӀа хержача РСФСР Лаккхехьарча Совета яхлагӀча сесса. Заседаней зале ба Российски Федераце халкъаша бахкийтараш. Балконаш тӀа а ложашка а ба дукха хьаьший: Москвай Московски областен къахьегамхой викалаш, журналисташ.

Гулбеннараша безаме тӀаийцар накъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцев, СССР Лаккхехьарча Советен Российски Федерацеа президиуми членаш, РСФСР правительства членаш.

Сесси хьайийллар РСФСР Лаккхехьарча Совета председатела депутата М. Д. Миллионщиков.

Гулбеннараша хьаа а гӀейтта сий дир кхелхача РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий Д. П. Шевлягина, К. Г. Рязанкина.

Керда хержача депутатий В. Т. Дементьева, В. М. Малофеева, С. В. Ефимова, В. С. Смирнова полномочеш нийса йий хьажаш хьача проверка результатех доклад е дии везар мандатни комиссе председатела депутата И. Я. Ковальова.

Массаь раьза а волаш чӀоагӀбу Ростовски областа Гуковски хержама округе гӀоллорча депутата В. Т. Дементьева, Архангельски областа Плесецки хержама округе гӀоллорча депутата В. М. Малофеева, Горьковски областа Арзамасски хержама округе гӀоллорча депутата С. Ф. Ефимова, г. Ленинграда Ждановски хержама округе гӀоллорча депутата В. С. Смирнова полномочеш бакъяь тӀаэцарах бола мандатни комиссе собам.

Цуа тӀехьагӀа массаьа раьза а волаш сессе ден повестка чӀоагӀйир.

1. 1970 шера РСФСР халкъа боахам дегӀабоалабара паччахьалкхен планах.

2. 1970 шерарча РСФСР Паччахьалкхен бюджетахи 1968 шерара РСФСР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи.

3. РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума указаш чӀоагӀдар.

Хьалхарча дешах доклад йир РСФСР Министрий Совета Председатела заместитела, республика Госплана председатела депутата Н. И. Герасимова.

1970 шерарча РСФСР Паччахьалкхен бюджетахи 1968 шерара РСФСР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи доклад йир республика финансий министра депутата И. И. Фадеева.

ТАСС.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

(ДIахьдолар. Доладолар 1-чу агIо тIе).

Кердачу исторически хьалашна хьежжа Ленина массе а агIорахьара кийча-р кхачин дош, пролетарски классовой къовсам кхачан низIоткъам дIабаьккхара тIехьарчу къовсамца, социализмана тIехьара къовсам лоал оттадьча халкъаша лоаттабеча антиимпериалистически, мукъадовлара тIехьарча къовсамца вIашагIтоха-са идея оттa а нь чIоагIйир.

Исторически дегIаахара керда процессаш йовзанва а марксистски методологи органицха товинза а, идеологически къовсама лекхар оттаданза а даргдоацаш хилара большевикий партегарен цуй бахьачарен дIадийхо актуальни философски дешаш чIоаргIа биааиз елла. «Материализми эмпириокритицизми», «Философски тетрадешъ» яхача а кхьолча а книжкаша дIахо дегIа а йоалаю, дIаьхий а ю Марксен Энгельсен диалектически а исторически а материализмах долча йоазой идеяш. Ленина философски къовсамъ Марксали Энгельсали тIехьагIа хьаккина Iилма керда проблемаш, лора а ю, дегIа а йоалаю мировоззренеи марксизма методек керттера принципаш, хьадаш критика ю идеалистически метофизически концепцешта.

Боаргбоаца лоархIам болаш я Ленина дIахо оттаь материалистически диалектика, диалектически материализм йоагара теоре проблемашта цо баь тохкам, естествознаний философии бувзам болаш хилараx йола цуй идея. Шийта ханарча естествознанена карагIдаьнараша Iалашмате йоккхача Iилма революце юсе дIайолаялар бIаргадайна Iалам тохкача сийлахь-боккхача ийла фундаментальни открытей революционни чулоацам гучабаьккха а философски вIашагIтеха а вола замен хьалхара уйлахо вэ Ленин. Естествознане керттерча доакъошка чIоагIа «принципаш йохлеча» хана цо геттара дика философски хьисапе ийшаю кердa Iилма дашеш. Матери кхоачалургйоацаш хилараx цо араьккха уйла Iилмане - Iилма познание юкъара принцип а хиннe дIаэттар.

В. И. Ленина массе а агIорахьа таьхкар общественни дегIаазара диалектика, экономикен политикен вIаши гIулакх доагIаш хилар, общественни бытиенни общественни сакхетамен вIаши бувзам хилар дукха кхьалола дешаш. Общественни дегIаахара проблемаш Ленина вIашитIехьъяхар яйха дувзадении дар революционни практики идеологически къовсамон дIадехараша. Философен социологен йолча субъективизмай ше яьча критикаца Ленина хоадем беш хIама техар политически волюнтаризмани авантюризмани идейни овлашта. Принципиальни лоархIам болаш я аьттехьарча оппортуннизма тактика теоретически база хилараx тарра фатализмен стихийности концепцешта духьал цо яь выступленеш.

Общественни дегIаахара объективни хьалийн тенденцей къовстача беш бола лоархIам белгала а боаккхаш, Ленина массаза а вIашагIйийттай исторически хьалий Iилма анализа «Iоаргал дуккача наьха классой партей революционни хьажара, инициатива, сакхетама организованноста. МаIьта шитта ихьаца болча наьха балха лоархIам эггара тIехбола хоадам беш хиларца. Цуй диалектически хьакъало хьайийлар капитализмагара социализмага довлара юкъара предпосылкаш хьаккина ямакка хьалехка субъективизма гIулакхаца юззаенна революционни процесс сихъара кердa тоpевиш. Цу тIехь революце толам бадара керттера предпосылка а чIоаги дIаотт къахьегамхой революционни гIулаккеш дара кийча а дIлургдолаш а хилар, цар сакхетам, организованноcть къовсама опыт.

4. Марксистско-ленински теоре революционни хIама эрчадахара лоархIам, Ленина хьалхе лелаеча большевистски парте балха тIехь революционни практикаца цуй йола вIаьогIо къахта хьагуш хилар сийлахь - боккха Октябрьски социалистически революце котъялара.

1917 шера февральски революце паччахьа самодержави дIа а яьккха, буржуазе Iаьдал оттадеча дахьахар гIулакх, Белхлой класса хьалхашка практически эггар къовсама кердача этапага валара политически Iаьдал хьадаккхар, социализмана тIехьа лоаттабеча къовсамга валара керда декхар. Социалистически революцега довлара хьалха йолча плачаца парти, белхлой класс кийчйир Ленина. Апрельски тезисаш тIа, парте апрельски конференценен VI-ча съездан кийчаьча документаш тIа, шийн статьяш тIа, выступленеш тIа Ленина оттадиь ших паргатIбахара Iалашмате боккха низ бола стратегически тактически эпаунгаш. «Росси хIетахьра моментa шийн тайнара хилар латт, — бохаьдоахар цо, — пролетариата сакхетама организованности кхоачамбоацаш хилараx Iаьдал буржуазега кхачийтача революце хьалхарча этапагIара Iаьдал пролетариатега эггара къегIа болча ахаркойн бe доллa лелача цуй шоллагIча этапага довлараx». (т. 31, агI. 114).

Большевикаш социалистически революцега болхар (ариязан эксплуататорски классийн зулме политика бехьан болаш мочча тIайоагIа къамам катастрофе ца хилийтара хьадзе йола программа а йолаш. Большевикаша выступленеш Iора хьаьнадар лохадеш бари меттел, керда общественно хьаврий парти шоаи хилараx тарра. «Паччахьалкхен революцие», «Хкерам гIатукха катастрофей цуние къовсам мишта лоттабе безе», «Паччахьалкхен Iаьдал бe лоаллалургдий-теш большевикашка» яха а цу хьнара кхьалола а ленински балхаш партена йола де лезача гIулакхий социально-политически экономически хувцамий программа а хашха дIаэттар.

Программиле устоновлаш хьатте а уж чакхйоахилга лартIe а хьалера большевикашка йаш хилийтар меньшевикий, эсерий соглашательски партей алинено кIаллара цирна тIехьа болхача нахах дика закъа мукъадаккха, дуккха а духхагIа бола къахьегамхой шоайгахьа баха, социалистически революце политически эскар дьале. Цхьа тоатеда а хиина вIашагIлетталора социализм бехьан болхлой классо лоаттабу къовсам, машара тIехьара дероигача халкъа болам, латтан духьа ахархоша лоаттабу къовсам, Росси тоIадаь доаккхача халкъаш къамаш - мукъадахара тIехьа лоаттабу къовсам.

1917 шера фераьали октябрьки юкъерча хана Ленин парте дергаш большевистски парте елар классовой къовсамай тайп-тайпара формаш методаши юкъейоалаяра, уж хьегамIа вIашагIтоха-ра, хувцара, чIара моментах ишех эггара эффективнийтIа яр чаржара йола обраксааш. Революционни ситуацеъ тероцирча восстанени бола хьалла Росси а сагIоргоаара кийта а ба. Ленина Iалашмате доакха цакхъа дьалар марксистски теорена юкъе.

Парте капитализм йохае нах бигар из дара эша объективни, субъективни хьалаш хьахиначa хана, юкъара къачаи кризис эттача хана, къовсама берригача наьхаца из дара иттам миллионаш болча наьха сакхетам лолам, чIоагIа йола уйла кийчъяьча хана. Ленина хьалхе а лелаеш большевистски парте практике кхоачаир искусствоца сажа восстанеца гIулакх леладе вьина дола марксистски дIаделар.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революце дунеена елар овлангара йола социальни проблемаш къовстаяна обазеш: эксплуататорий Iаьдал дIа а даьккха, пролетариата диктатура оттаяр, частни буржуазно-помещикий долалаьет общественни, социалистически доладлье ер, ахархошта йолча пийтана аграрни дош къастадар, колониальни къамаш низ-Iоткъама кара дола халкъаш мукъадахар, социализм хьетъяра ишо политически экономически предпосылкаш хьаяр.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революце — из дунен социалистически революце хьалхара коталин акт я. Цо овлангара хийцар эггара йоккхагIа йолча паччахьалкхен политически социально - экономически юкъ кертача, кху а лакхагIча лагIа тIа баьккхар дунен халкъашта юкъера кортамукъале иккхара болам, «беррига дунеега дIахьехкар социализмага бода мивь, буржуазега хайтар цуй котален ца чакхйоалаш аьттилгаш,—аьхаш яздора Ленина (т. 37, агI. 30). Беррига дунен исторе керда хакъе дIахоладелар.

II. СОЦИАЛИЗМ—ЛЕНИНИЗМА ИДЕЯШ КХОАЧАШХИЛАР

5. Октябрь котбаьккхачул тIехьагIа ленинизме керттера моттиг дIалаьцар социализм хьалъяра теоретически практически дешаша, дунен революце дегIаахара перспективаша. Ленина, большевикий партена карагIдаьнна деррига дунен - исторически декал дола гIулакх латт уж дунен тIа эггара хьалхара социалистически общество хьаяра керте оттарал. СССР-е социализм хьалъяр, хьадола мехкаш социалистически новкъе довлар Маркса — Энгельса — Ленина хьехам реальни кхоачашхилар я.

Росси хиннача социалистически хувцамаша планета социальни юкъ социалистически хувцамаш дIадоладир, дунен халкъашта юкъерча кортамукъале яккхара болани тешаме паччахьалкхен база хьайир. Советски хьоккхамо Iалашмате йоккха революционизирующи влиянн йир деррига юкъадисеча дунена. ХIанз дена, яьхаь Ленина, шин лагера — социалистически капиталистически — къовсам дунен политика, халкъашта вIаши юкъерча гIулакхий сов я.

Советски республика юкхьахца кхоачашъе езаш хиина эггара халагIа йола проблема яр хьалхашка эттача декхарий доккхалах материальни а культурни а къелье юкъе латта юкъ дIаяккхар. Махка чIоагIъелво дикагIа йола политически строй, производства керттерча средствашта общественни доалахье оттайир. Цуна цхьана дукхагIбар кагий товарни юрта боахам бар, ше йоалийташ дар дунен хьалхарчен гражданкски тIемаша, доаьол дехьарча интервенцие кхы а доаьдь технико - экономически тIехьадиса хилар. Цу хьалашка вай Даьхе социалистически дегIаахара тоpонехи намъехи дола дош къьстта кра лар.

Мохк социалистически общество хьалъяра чел ашар кхоачам хилла долаш лоархIар В. И. Ленина. Из кIоаргIа тешаш хинна керда, болхлой - ахархой Iаьдал Iалашмате боккха организующи низ болаш хилараx, революционни нах кхоачалургйоаца творчески тоpонаш йоаш хилараx. Социализм хьалъяра дешаш ленински хьегаме кхеталар Iилма лоала тIа оттадаь да «Советски Iаьдала аргIанара декхараш», «Аьдехьарча» «бералахи мелкобуржуазностахи», «Пролетариата диктатура замагIа йола экономикен политикен», «Продовольственни налогах», «Кооперацех», «Вай революцех», «Мешта эргайоакхабӀа вай рабкрин», «КIезига дале а дика да дикагIа дар» яхача а кхьолча а балхаш тIа.

Кхача, ленинскичарча моастагIал долча, позиеш тIара гIулакхаш дар «аьрдехьарча коммунисташа», троцкисташа. Хиланая аргйоаца экономически база я цe кийчъеш геттара чеккха коммунистически принципаш юкъейоалайир авантюристически дIадехар «аьрдехьарча коммунисташа». Троцкисташа йоахар революционни Росси консервативни Европана духьал доатталургъя дьнна дог аьха дезаш дац, Малхбузен мехкашка социалистически революци котъяьначул тIехьагIа мара СССР-е социализм котъяргъац. Парте тIаоцанзар уж капитулянтски уйлаш, керда общество хьалъяра Ленина Iилма лаpда тIа оттаьь план хьа а ийца.

Социализма чулоацам латт, яхаш хьийхад Ленина, производства средстваш халкъа доалахье ахарах, боахама капиталистически система общества беррига члений хьашташта юкъарча планах йолча производствоага яккхарах. Социализмо лорхI капиталисташ боацаш, паччахьалкхени общественни организацейн оагIонгахьара къахьегамен потреблени бустама цIенхаштта тIахьожаж а лоаттабеш бола белга.

В. И. Ленина бегбаькаб талам - кхоана вхьа вIашдуьъаленаши халонаши йоаца кийча общество хьахиларга хьийжараш. Социализм качественно керда, эксплуататорски обществайл овлангара эргаш йола строй я. Бакъда из капитализмана тIехьайоагIа коммунистически формаце хьалхара фаза я, цудухьа цуй «овлалаш» боахя цох. Социализм дегIаахар «коммунизм экономически кхийна хилара лагIа да вла чегарглоалаш» (т. 33, агI. 98) хиларга хьежжа лохерча формашкера цуй общественни организане лаккхерча формашка йоала эралхане процесс я.

Революце хIама кхоллара декхараш кхоачашде йоалуш, российски болхлой класс ца боаьача новкъе яьлар, тамаше йоккхий халонаша духьалеинаши тIевттар цуна. Шийн масштабашка вилчеча цIаххуя я ца хиннача тIайпара йоккха хIама кхоллаш бола бела бабз хот урайттадеши на вIашитIехьбоккхташи йола Коммунистически партена хIара гIа мел баьккхача шаккха а цхьане я кхоачаш па даь хиначa хаттарашта жоп даьла дезаш яр.

Керда общество хайора моастагIал долча капиталистически гоь юкъе бьлаьча чехка. ТIема, политически, экономически, идеологически низ я беш, цу гоно социйтаргдац капитализм юхаоттае е кIезиггIдала я, общественни боахам лакхбалар, керда вахар хьахилар, социалистически сакхетам дегIаахар юхаоза гIертаргa, яхаш хьийхад Ленина.

Историе опыто хьех, социализм хьалъяра масcаза а чIоаргIа духьале хургья дIаеьлача эксплуататорски классаш, къьвача низий традицей оагIонгачьара, яхаш. Буржуазе, социализма моастагIаша леладу гIулакхаш лохаде дезаш хул пролетарски паччахьалкхе, городерчен юртарчен мелкобуржуазни слоий, хьаьвача интеллигенце къахолчар даьъьа политически шеконаш дIа а йоахаш. Идейно - политически даькъе уж тенденцеш йолаш цо гуччахьара реставраторски низаш меттел, тайп-тайпара аьттехьарен аьрдехьарен ревизионистски элементаш а.

Ленин веннача тIехьагIа къахьестта сихьелар троцкистски оппозице партена ленински идейни тIехьалении еш йола етикаш. Уж чIоагIа хоеcта а йора, хьал а лоацар Советий Iаьдала духьаларча моастагIаша, хинага диллача уж ийслора капиталистически гол эггара а агрессивнегIа низаша эча згакаша. Юххера а троцкисташ контрреволюцен антисоветски новкъа баьлар.

Еррига парти цуй Центральни Комитет керте а латташ ленинизм лоpе гIеттар. Цо идейно гуча а яьккхар, организационно йохи а йир троцкизм. Цуна хинар хилар буржуазни идеологе уйланийн парте генеральни линена ревизи е гIийрта, йоккхийча темпашца индустриализаци, юрта боахама коллективизаци ера, класс хилараx тарра кулачества дIаяьккхара духьал хиннача аьттехьарча оппортунисташта а.

Ленински васеташ кхочашдеш, Коммунистически парте, советски халкъо хала а сий дола а никъ баьб. Котъяргхьаар Iилма коммунизмана лардаш схкараша дIахьекха социализм, Ленина хьалхе а лелаеш хьалхе баьхаь социализм Советски мехка реальни даьлаш дола хIама а хинна дIаэттай.

Социализмана толам болча оагIорахьа дунен экономически политически низий системе хинна керда исторически хувцамаш, деррига дунен тIа ленинизм практически чIоагIъялар хилар дунен социалистически система хьахиларь. Советски халкъо, социалистически содружества халкъашна турпала гIулакхаш дараx кердача общественни строита бола никъ кертерча даькъе баьбиькха баьнаб, лаьттача деррига халкъашка ца мегаргхилар дIа а хьекхаз.

6. Социализм хьалъяра керттера кечал - я пролетариата диктатура. Цо болхлой классаца, кIахьегамхошка йиш хулийт капитала низа, буржуазе бувзамашта, цуй доал дара опыта, частнособственнически идеологечен психологечен пролетарски тешама, сакхетама, организованноста, дисциплина низ духьал оттабе.

Парижски коммуна, эрсий кхаь революце опыт вIашагIа а теха, Ленина дегIабоаллабир пролетариата диктатурах бола Марксен Энгельсен хьехам, конкретизаци йир цунча, кIоаргIа гучабаькхар Советий Республика — кердача тайпара йолча а моллагIча буржуазно - парламентски республикал дуаццилга йоацаш демократическегIа йолча а паччахьалкхен исторически лоархIам. «НагахЬа сатта революционни классий халкъа творчества Советаш хьаь ца сиаре, пролетарски революци Росси хула йог даха ца дэза гIулакх дар» яьхад Ленина (т. 34, агI. 306).

Советски паччахьалкхено практике дIахьекхад социалистически плановой производство дегIайоаланра, общества культурни бзарам лакхбара, къахьегамхошта коммунистически хетам балара ни бола инструмент а общественни личнии хьашташ, правопорядок лоацоа, социалистически карагIдьнараш лоралара, дунен халкъашта юкъера революционно - кортамукъале иккхара болам хьаллабара гIерз а ше хилар.

Пролетариата диктатура — из да эксплуататорашта йолча демократена метта къахьегамхошта йола демократ оттаяр бокъонца долча Iаьдал юхь хIейолаяр. Ленина реальни йоа паргIато нихар эггара хьалха дувс къахьегам капитала Iоткъама кIаллара бахахарца, къахьегамхой эксплуатацехи духовни низ - Iоткъамахи мукъабахарца. Политически паргIатонаш — дешара, кепайоазом, собраней и. кх. — массаза а бийшай цо классовой позицен тIара, антисоциалистически пропаганда ера «паргIатон» контрреволюционни низашъ вIашитIехьдахара паргIатона къекьотахь лоаца къахьегамхой социалистически вIаши кхотабара, социалистически идеологи дIайоаржаяра доли хьалаш хилараx тарра.

Социалистически общество вIашитIехьъяккхарон цуйн деча доалон чIоагIало дуаь боахаман социально - культурни гIишлош хьалъяран цIIдола, централизованни, плановой доза дар де даге латте гIулакх даргэ доадам моттигера инициатива дегIайоаларца, наькъаш, приемаш, средстваш тайп-тайпара хиларца, органически вIашагIтохачу демократически централизма ленински принципаца. Дуккхача наьха социалистически инициатива йоаржаеш керлача общественна наькьа доал дара хилийта мегаргйолаш лоархIий Ленина, цхьаш оагIорахьара, массанахьа вьарxинчаца доатуш долаш йола «областничество», местничество, вокх оагIорахьа — «централизм бюрократически», «демократически централизм бюрократизмаца шаблонизацеца вIашагIъяр» (т. 36, агI. 152).

Кердача строя чулоацам тIара закона хьесане хьалдоагIаш да социалистически паччахьалкхен социальни база еш - еш шоръялга. Социализм хьалъяьча хана, деррига халкъ чIоагIа социалистически позицеш тIа эттача хана, болхлой классо классовой къовсам лоаттабу кооперировани болча ахархошца къахьегама интеллигенцеи айлла кхоаьа кхаа дунен халкъашта юкъерча империализма, буржуазни мелкобуржуазни идеологен духьал. Пролетариата диктатура паччахьалкхена деррига халкъа политически организаци дул хьалхе лелара лоархIам мийна парте шийа авангард. Коммунистически парте йолча болхлой классага а болаш.

Халкъа юкъарча социалистически паччахьалкхено дIахо хьу пролетарски диктатура гIулакх, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдеча хIама чIаштIехьдоаккхаш гIулакх ду. Беррига къахьегамхоша хьаллоацаш хиларца, цар сакхетам, организованностаца чIоагIало а дуаццаш, халкъа юкъарча паччахьалкхено дIатоссаш социалистически обществана законаш, цуй нормаши принципаши толлаерашта низ - Iоткъам тIалоаттабара гIулакхаш.

ДегIаахара еррига этапашка социалистически паччахьалкхен духьал - цIех дола гIулакх хинна да я за социализмана карагIдьнараш контрреволюцен дунен империализман низаш тIаккхундера лоаллар. Ленина ийчох, моллагIа революце ахьаина хIамана лоархIаме хилац ше лоре цуна хоеш хилча мара. «Дунен халкъашта юкъерча социализмана бувзам бохабергба пролетариат котъяьнна мохк лорабара гIулакх теса лелалевоь яхаш белгалдаьккха цо (т. 36, агI. 292). Парте, Ленина хьаьаьча Белхлой-Ахархой Шена Эскаро — котдаьнначa халкъа тIема низаша — граждански тIем тIа лорадир революцена карагIдьнараш.

Социализм бахьан долаш цIаккха а дилургдоаца денал дола гIулакх дир вай халкъо Коммунистически парте хьалхе а лелаеш, Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа дуаккхача наьха турпалат дIа а хьоккхаш. Из тIом геттара йоккха хало я къонахчила школи а яр. Из сийлахь-йоккха котало я йоаьлкхаш чакхбьлар социализмо еррига советски общества йохаргйоаца ихьоагIо, низ, цуй экономики дIаккха ца эшина мобильность, тIема Iилма чIоагIа дегIадоалазарах дике тIемахойн воевачальникашн кхебьь аглараx. Советски Эскаро дунен империализма ударни низаш — германски фашизм японски милитаризми — лохадаро, хьалъаш мукъадахара шийн декхар цо кхоачашдеро керттерча даькъе новкъостал дир Европен Азен цхьадолча мехкашка халкъа - демократически революци котъялара.

Халкъа боахам дегIа а боалабеш, мехка обороноспособность дикх а еш, советски нaха шоай интернациональни декхар лерхI бIарча хьайийнача дунен социалистически содружество, цуна юкъедоагIача мехкех хIара мохк экономически политически доабара шоашкоа миIа доагIар дар. Контрреволюцена низашъ ера империалистически политикана вай содружества духьал оттабу боаргбоаца шийн низа халхьашта революционни карагIдьнараш доалдара я чIоагIон.

7. Ленинизма хьех социализм коммунизм толаица хьалхе йиш ча дикагIа йолча теорена кийчъяьнната къовсаме чIоагIъеннаца, къахьегамхой тешам-болча дуккхача наха аьтадоьйлар дуйна а царна вIийнаи е а хоеш болча марксистско-ленински парте хьалхе лелаеш мара, яхаш.

КПСС чIоагIа я марксизма - ленинизма принципашта революционни традицешта тешаме хиларца моаьлатни низъоагIонца идейни чIоагIалнаца коммунистий хьекъий морально - политически гIулакхаш лоахкам хиларца. Цо хIора коммунист бехктокхаче ву шийн организаце а еррига парте а гIулакхашта. Коммунисташ хьалхарча мугIарашка нийб граждански Сийлахь-боккхача Даьхен тIемий, социализм хьалъяьча шерашка, цар массаза юкъ дIайоалаю коммунизм хьалъяра ерригача участкашка.

Марксизма - ленинизма теорен къовсаме Iоаль опыти ларде а дуцаш, КПСС уттаю политически линеи, дуккхача наха, общества экономически, социально - политически, духовни вахара хьалхе лелаю, вIашагIа а тох, координаци а я, достам а тел хIаь эара система еррига йолча бахьа. Шийн декхарши парте кхоачашду юкъарчал доахаш а, Советашка, паччахьалкхен сеттаншка общественни организацешка гIолла а, цар творчески инициатива дегIа а, доалаеш, мога а еш.

Вай общество дегIайоалаеча боккха лоархIам болаш я советски профсоюзаш — эггара дуккхагIа нах юкъе бола организаци, итташ миллионаш болча болхлоштен гIулакхерча пахан йола коммунизма школа. Парте хьалхлехиа советски профсоюзашка хьинаре дакъа лоац дIахо а вай экономически оборона низ чIоагIбара, халкъа вахара хьал тоадара, къахьегама оасарле лакхъяра, социалистически яьи къахьегамца коммунистически гIулакх хилара тIехьара болани дегIабоалабара, производстве хетамца дисциплина хилийтара, къахьегама, быта хьалаш тоадара, къахьегамхоша салоIалга вIаштIехьдаккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме.

Парте дешал дола резерв а гIонча а а кагирхой Еррига союзни Ленински Коммунистически Союз. Цуй боккха программа а «кагирхой союза декхараш» яха Ленина исторически къамаьл. Къонахча коммунистий, коммунизм хьалъерий цхьа тIехье политически чIоагIъелла Iилиявц комсомола мугIарашка.

Беррига советски халкъа авангард хилараx тарра, къахьегамхой еррига организацейна политически кулгIаю хиларх тарра бола беш я Коммунистически парти. Халкъа хьалхашкара исторически бехктокхами декхараши кхетадеш хиларо лоpаь партин ше шийн сетедеш хиларах. Коммунисташта теза да «вай цхьаккха дича а йаш из вай парти сонта яьнача парте хьа гIайттаенаха Ленина васет (т. 40, агI. 327). МоллагIча дийнача а вахаре мегача а партена, яьхад Ленина, дувцилге йоацаш эш критикен самокритикен. Цу закон да, парти дегIаахара, общество хьалхе лелара шийн лоархIам кхоачашбара хиллаза даргдоаца хьал да.

Социальни процессай характера анализ еш, дуккхача наьха опыт вIашагIтохаш. дIаьхьалхаахара ньахаш белгалдоахаш, парте гучайоах керда тоpонаш, халонаши вIашдухьаленаши эшара новкъостал дергдола гIулакхаш уттаду. КПСС хьадда хариаьо лаьрхIар зулмеча гIулакхашта Iаьдалах пайда ийбеча, социалистически демократи революционизни законностя толхаеча гIулакх оттадаь хиина культ личность. Цо хариахьа лаьрхIар общественни дегIаахара законаши коллективни органий уйлен телхаеш хинна, Iилма лорда тIа хьалхе лелаелга волюнтаристски решенеша хувцаш хиина субъективизм я. Уж харцахьара явленеш ца хилийтара гаранти я партийни паччахьалкхени вахара ленински нормаш цIенхаштта лелаяр, критикен самокритикен дегIайоалаяр, коллективни хьалхе лелара принцип хаддаза кхоачашъяр, дуккхача нахаца шерра бувзамаш лоаттадар. Парте могийташ дац культ личностан субъективизманен еш йола критика халкъа хьашташтa духьал, социализм хьалъяра истори бIехдара, революционни карагIдьнараш харцахьа дерзадара, марксизма-ленинизма принципаш хувцара тIаерзаар.

Ука тIеххьарча шерашка КПСС Iалашмате боккха болх баьб партийни вахара ленински нормаш, партийни, паччахьалкхен, идеологически, боахама деррига доакъошка кулгIаллара ленински принципаш юхаметтаоттаеш дIайоалаеш.

Хьалхе лелаеш хIама вIаштIехьдоаккхаш марксистско-ленински парте беш бола болх болхлой классо керда общество дегIаахара хьадда воздействи ера дола керттера хьаа да. Ленина хьахойташ хиннад, опыто хьа а хьокх, парте хьалхе лелара лоархIам моллагIча тайпара а мелбе гIертаро антисоциалистически стихеша духадаздена капиталистически порядокаш юхаоттара кхерам тIатоссаш хилар.

Парти марксизма-ленинизма принципашта, болхлой класса, беррига къахьегамхой хьаштаташ тешаме хилар, партен халкъен цхьоагIо чIоагIъяр ленински васеташ кхоачашдергхилараx, революце гIулакхо, коммунизм гIулакхо дIахо а хоталонаш йоахаргхилараx бола тешам ба.

8. Iаьдал хьадаьккхачул тIехьагIа пролетариатен беррига къахьегамхойн керттера декхар хиттаьш миллионаш бола нах бахара хилаяза ергйоаца планах майоагIара продукташ йоахилген уж дIа - юха нийсъелген чуловачча кердача организационни отношеней Iалашмате чоалхален мехкарен сеть вIаштIехьйоаккхаш беш бола дика е хIама кхоллара болх» бар да, яхаш хьийхад Ленина (т. 36, агI. 171).

Социализма экономически лард хилараx тарра общественни доалахьеная йола Маркса положение дегIа а йоалаеш, Ленина хьаьстадаьд цуй керттера хьахьашн формаш. Шийн характере дилача боккхача машинни индустре дIадех рузкъа паччахьалкхен масштабе юкъарадерзадар. Цудухьа Iилма социализмага хьаьнна юкъара хIама долаш яц предприятени учрежденеш кхьашайолча къахьегама коллективашка дIалоа лерхIача «кооперативни социализм» оалаш йолчун концепци. «Социализм декхар да, — яьхад Ленина, — производства средстваш деррига халкъа доалахье яхийтар, кемаш кемай болхлошка, банкаш банкашка гIулакхерча нахага дихийтар а довциш» (т. 35, агI. 411).

Социализма материальни база Iилманен техникен эггара керда карагIдьнарий ларда тIа хьабаьча халкъа боахама беррига доакъошка чIоагIа дегIаена индустриальни производство мара хила йиш яц, яхаш хьийхад В. И. Ленина. Производства керттера средствашка юкъера яхийтара декхар кхоачашдеш хиларга хьежжа «заиза даргдоаца хьалхарча плане оттаду капиталистий тIейола общественни уклад хьаьра декхар, мадарра аьлча; къахьегама оасарле лакхъяр, хIаьта цуна ша хувзадеина (цудухьа я) цуй лакхагIа йола организаци» яхаш аьдаха цо (т. 36, агI. 187).

Ленина хьалхе а лелаеш оттаьча Россена электрификаци ера Паччахьалкхен плана тIа (ГОЭЛРО) белгалбаьккхар электрически энергех Iалама рузкъех комплексни пайда эцара производства дикагIа йола техника, технологи, организаци юкъейоалаяра кIийлен тIа керда производительни низаш хьалара керттера достам. Ленински хьехам хоачаш а беш, Советий Мехка къахьегамхоша парте хьалхлехиа кхоачашдир мехка индустриализаци елга. Из чакхьаккхар исторически лоацачa хана, хьалхарча пятилеткай шерашка, промышленни хьехьа дунен эггара а тIех дегIаьаьнна паччахьалкхенех а яр СССР.

Миллионаш бола кагий товаропроизводителаш социалистически рельсаш тIа баха безаш хилар я уж цар тIа бихара способаш я В. И. Ленина Iилма ларда тIа хьийр. Цар боахамашта Ленина эггара баьхаьа лийрхIий йоккхийча производства эргаш йола рузкъа социалистически юкъарадерзадара кооперативни формаш. Единоличин ахархой боахамашта коллективизаци ера советаш шерра дегIайоалачри бахьан долаш юрта мелкотоварни капиталистически укладаша шийн моттигаш дIаелар социалистически укладага. Общественни доалахье цуй шин форман халкъа юкъерчен кооперативно - колхозни — экономически отношеней ларда а хинна дIаэттай юрта бoдаме а. Цуй технически база дикагIа ердаяккхар бахьан долаш Советски Союза хIанз а кхачаш белалеи ресурсаш дуккагIа хилийтар Iалашдеш бола дакха механизировани йоккха производство.

В. И. Ленина Iилма ларда тIа къоастайир социалистически экономикана планировани довли дара овлангара проблемаш. Юкъарча довлаш Ленина хьалхе а лелаеш хьаьар боахам цуй еррига звенош планах лелабара лараш. Плановой экономика чIоагIбара Ленина дахча харгдоацаш лийрхIараш дар деррига а iилма ярд тIа хьийтар шин перспективе эргIен вийса къоастае хар, Iилманен техникен эггара керда карагIдьнарашца, дикагIа йолча опытаца ориентаци йоалаш хилар, маьлара хилар, хувцалуш дола хьалаш чехка а хьадда а довза хоаш хилар.

Социализмо юкъейоалаю материальни рузкъан дIа - юха нийсдара керда система. ХIара болхлочуньа, къахьегача коллективага материальни рузкъа кхоа шийн балха результаташка хьежжа, массане юкъарча къахьегама юкъе цо дилъача реальни даькъах довгIар. Истор чухь социализмо эггара хьалха хьаь производства средствай хьакъехьа нахабола нийсхо, хIайоалех эксплуатаци цхьабакьда. Ленина яьха машалара, наха цийна эшача рузкъаш, материальни Iалашбара хьакъехьа нятза нийсхо-м юлургьяц.

Социализм йолча хана рузкъа дIа-юха нийсдарах Ленина производство лакхъяра, къахьегама дикал, цуй оасарле лакхъяра, къахьегача сага дегIайоалараа новкъостал дола рычаг лийрхIий. Цуна цхьана цо ишах къахьегамца сакхетаме, социалистически гIулакх долаш, духьачa наха бIаьххача хама шоай юкъара хьашт ца дайдаа социализм хьаь йиш иц. Къахьегама долча кердача гIулакхий зIиргех — коммунистически субботникех — Ленина бIаргадийнай е буржуази дIаяккхарал халагIа йолча, тIехйолча, керттегIа йолча, доадам белгалагIа йолча переворота юкъ, хIана аьлча — из болхлочойн ахархочойн вай яхача капитализмо юкхедитача шийн тIехьамасарал, талхарал, мелкобуржуазни мониха катвалар да» (т. 39, агI. 5).

Вай пленой толам балара эггара хьалхарча аргIанна нахах тийша хилар белгала а доаккхаш, Ленин ше а гIайртаа, къыбараш а Iомабаьбо кхоьна бола организатораш, дика хьацаьал долл а практически гIулакхаш доакха а вай социализмаш тешаме хилар гIар а ши еш шегарйн гIарги духьала а боаш) советски организаце рамкашта дуккхача наьха бочка а барт тайна а бола цхьаьа бу бола вIаштIехьбаькха харца вIашагIтоха доаш бола нах таххa а боэза за» (т. 36, агI. 193).

Советски Союза хьоккхамо эггара хьалха къахьегама хьакъехьай экономика социалистически вIаштIехьъяккхара ленински принципий лакха эффективность. Промышленни производства боарамга диллача вай мохк гIом хилалехь хьалхарча ханне а дунен тIа пхедагIча моттигера шоллагIча моттиге баьлар. Промышленни продукци маьрша къахьийтача шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера 14 процент тIекхийттар, хIаьта еррагача советски хана — 9,9 процент, цу хана США, Англе, Франце, Малхбузен Германе 3—4 процент мара т.в ца кхийттича. Дизам баькхилар капитализм дIаяккхар бахьан долаш общества производительни низаш Iалашмате чехка дегIадоагIаргхилараx Ленина хьалхе а гуш хиннар.

9. Социализма декхар латт, белгалдаьхад Ленина, культурана карагIдьнара деррига хIамаш къахьегамхой хьашташта гIулакх де оттадарах. Политически Iаьдал болхлой класса бе дахарца Iилмана, техникана, искусствана карагIдьнараш деррига халкъага кхоач, цIаккха хургдоацаш дIадолаих адамий талантах эксплуатаце предмет е средство елга.

Культурни революце ленински программах революционни теорен практикаен юкъе дикьа лоархIаме дакъа хилар. Цуй керттера чулоацам ба: халкъа просвещени лакхъяр, геттара дуккхача къахьегамхошка политика, знанеш, эстетически гаизаш кхачийтар; Iилма социалистически идеологи дIайоаржаяр, халкъа деррига духовни вахар цуй принципаш тIа вIаштIехьдаккхар, мелкобуржуазни уйлаши гIулакхаши дIададар.

ХIанз СССР-е бахача нахах кхоалагIа дакъа совгIа бола яьх лакхерен юкъерен образовани йолаш ба, массане а юкъара образовани хилараь довлар кхочашдеш да. Халкъа боахамен культурни деррига доакъошка къахьегаш 620 эзар совгIа Iилман болхло ва. Iалашмате доккха рузкъа да болхлой, ахархой, гIулакхерча наьха квалификаци хаддаза лакхлуш хилар.

Парте массаза а социалистически обществерча духовни творчествах парте юкъерча, пролетарски юкъерча гIулакхах къоастаде йиш йоаца дакъа лаьрхIа. Литератури искусствен партийность болаш а халкъа доалаш а хилараx долча ленински принципех Советски Iаьдала идейно-политически платформа тIа художественни интеллигенце дикагIа дола низаш кхоттадара ларда хилар. Таланат, творчески лохашдар боча лорадьелга, духовни балхаца ленински гIулакх долаш хилар идейно-политически позицей принципиальностаца, нравственно-эстетически дIадехараш хьадда ларарца вIашагIкхетташ да. Ленин мешар бергбоацаш лаьнна антисоциалистически идеяш «литературин хьуларэ» цо оалаш кечкхача, реакционни хетамаш модни фраза новкъосталца хьачуйоаллара, чуловцам чъе хила формалистически трюкачестване кьайладахье гIертарца, художественни произведеней мах бена упрощенческен субъективизми лелоераша духьал хиинав.

Социалистически культуро аьаний духовни культура дегIайоалаеча бьаккха деррига дунен исторически тIа бе.

10. Социализм йоаца - йоахаш классаш дIаяхарен социальни нийсо оттаярен ха я яьнна В. И. Ленина. Общественни отношенеш социалистически эргахар эксплуатаце система, вахара частнособственнически уклад дохаяра, кагьях дIаяккхара а цар метта городен юртен къахьегамхой хетамца вIашагIтеха йола деррига халкъа коллектив хьаяра а цаиь цхьане теха процесс я.

Из хувцам хулача керттера лоархIам болаш хилар цар керттере хьаштам далаш хилара ларда тIа хьаьнине а хьалале лелаяра лоархIам болхлой класса болаш социализм хьалъяра юкъарча база тIа халкъ кхоттадар Iалашдаь я йола болхлой класса беррига къахьегамхойн цхьоагIо.

Социальни башхалонаш хаддаза дIайоахача социалистически обществе дIахо а керттера общественни низ ба Советски Iаьдала шерашка овлангара хувцаенна а СССР ахалел совгIа къахьегамхой шийна чубоагIаш а йола болхлой класс. Болхлой классо хьаду общественни продукта эггара доккхагIдола дакъа, технически прогресса хьалхарча рубежашка латт общественни производства керттерча сферашка болх беш я. Советски болхлочун оамале цIIаш хиина вIашагIкхийтта интеллектуальни балха тIаверзавьча, сакхетамерча къахьегамхочун адамий отношеней лакха нормаш чIоагIъечи, керда вахар бахьан хьинаре къовсам лоаттабеча сагахи доакха гIулакхаш.

Кагий боахамаш харий класс хиннача ахархой - колхозкой класс, керда, социалистически общественни низ я хинна дIайоттаб къахьегама ахархой. Колхозно-кооперативни строя, вахара советски образа, болхлой класса, Коммунистически парте дуккхача ахархошта хаддаза еча политико - хетама воздействе новкъостал дир цар коллективни къахьегамен коллективни психологен навыкаш хьакхилийтар, уж боахам вай дахарча индустриальни методашца лелабара тIаберзабара.

Социализм хьалъеча хьалхарча шерашка къахьача специалистен нийсо эшарен уж кхетабарен декхарца Ленина оттадир болхлоехи ахархоехи йола керда интеллигенци хьахилара декхар. Советски строя хьалашка хьалхийна социалистически интеллигенци вай общества органически составной дакъа да. Сихъена Iилма - технически процесса хьалашка цуй удельни дозали социальни лоархIами тIа-тIа лакхлу. Кхоачашхулаш латт Ленина хьалхе а гуш хиннар: «Iилман болхлойн цхьалийна цхьана къахьегара, иттта наьна къахьегара дара могаргдац къела, лазарий, бIехачун беррига гIоткъам дIабакала. Iилма, пролетариата, техника, аьхалий цхьоагIонна духьал лоаттаургйоац цхьаккха а баьле низа» (т. 40, агI. 189).

Дуккхача къахьегамхой социальни нийсо хилари вIашагIкхетари Iалашлеш йола лоархIамера предпосылкаш лаьрхIай Ленина къамаш дош къоастадарах. Къамаша шоай гIулакх шоаш къоастадар, цар цхьатарра бокъо хилар, демократи социализми бахьан долаш лоаттабеча къовсаме тайп-тайпарча къамех бола болхлойн къахьегамхойн кхотабар, социалистически. ТIема, боахама цхьоагIо хилар; къамий экономикен культурен цхьаькха низ тIа а бохийташ паргIатта дегIайоалаяра гIолла уж фактически цхьатарра бокъо йола хилар Iалашдар — иттта а ленинизма къамий программа принципаш.

(ДIахьдолар 3-чу агIо тIе).

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

Болхлой класса хьаштаца коммунисташ декхарийла бу къаман башхалонаш йоагIачул тIехлархIара а дуьхьала къовсам лоаттабе. Национал-уклонизмацен великодержавни шовинизмацен ше лоаттабеча къовсаме КПСС массаза а хьалхе делаю моллагIча формах але а национализми къаман нигилизми социализмаца таргIуройнаш хилар.

„Ленина хьалхе а лелаеш хьайнр СССР дукхача къамех лаьтта социалистически пачIахьалкхе — пролетарски интернационализма принципаш тIа, общества экономически политически организаце цхьоагIон тIа, идейни культурни вахар цхьана доагIаш хилара лерда тIа хьаьь цхьатарра бокъо а суверенни а йолча республикай союз. Вай мехка бIаь соагIа доца къамв народности кхотадар, уж боахама а культура а хьакъехьа чIоагIа дегIадаьхкар, цаI йола пролетарски идеологи оттаьр — иштта да кхыйолча тарски идеологи оттаьр — иштта да кхыйолча цхьанна а стройна къоастае могаргдоаца бIаьшерашка лаьтта къаман проблема къоастаеш социализмана карагIдаьннараш. ССР Союза халкъий монолитни цхьоагIо хилар коммунизм хьалъяра декхараш толамца кхоачашдеча хиланза даргдоацда хьал да.

СССР-е Iалашдаь да массе а тайпарча къахьегамхой, беррига граждани уж хьабаларга, цар деш дарашка, малa-кхел хиларга, образоцар деш дарашка, социальни идейно-политически цхьоагIо хилар. Советски халкъ принципиально керда интернациональни общность йолаш ба, дукхача къамех лаьттача халкъа ланах бa, дукхача къамех лаьттача халкъа юкъарча пачIахьалкхен социальни лард я СССР берригача къахьегамхой — индустре, юрта бахаьма, культура, физически хьакъалшарчеи къахьегама болхлой цхьоагIо.

Вай общества социальни структуре хиннв исторически хувцамаш хилар берригача советски халкъа вахаре оалангара хувцамаш а хулаш, цун социалистически, советски юкъара гIулакхаш чIоагIа дегIа а доагIаш, къахьегамхой вахара хьал дикка лакх а луш. Дикка средстваш обороныга дIадахийта йийза йоллашехьа, вай мехка империалистически агрессораша Iалаьмате доккха ве даьдоллашехьа, цул тIехьагIа халкъа боахам юхаметтаоттибеш йоккхий затраташ дIадахийта йоллашехьа, Советски пачIахьалкхено хаддалза дIахиннар халкъа вахара хьали культурен лакхъяра ленински генеральни курс:

мехка дIадаьккхад бе болх ца хилар:

революци яалехьа хиначa Россе дукха а дукхагIча промышленни предприятешка хиннача 10—12 сахьате долча балха дениа метта дIахIоттинар: чIоагIа яла дийнахь болх а беш 7 сахьата балха ди оттадаьд, хIаьта къахьегамхой цхьаццайолча категорешта 6 а кхы кIезигагIча а сахьата балха ди оттадаьд, е пхе дийнахьара балха кIира оттадаьд балха ха иштта йIаьха е йолаш, шин ди салоIаш а долаш;

массанахьа а къахьегама хьалаш тоадеьд; производственни травматизма эггара лохагIа йолча мехкашта юкъе йола СССР;

промышленности гIишлошъечен болхлой реальни доходаш, бе болх ца хилар дIадаьккхарен балха ден дIовхал лоацдарех лоархIам а беш, 1913 шерана дийслина болх беча цхьан сага юкъера леьрхIача 7-аза дукхагIа хиннай, ахархой доходаш цу хана цуьл хIана ца эшшаш 11-аза лакхъеннай;

городерча вах чубахача пIеной еррига фонд 1913 шера хиннача 8-аза дукхагIа хиннай, дикка тоаденнад вах чубахара-бытовой хьалаш:

образовани массана юкъера а пачIахьалкхен чотах кхоачашьеш а я. Общества вийна хиттIаенц хьатIакхуыш йола тIехье кхеташ - хьалхеяра дIайолхача доходий дикка дакъа: хIанз укх сахьата хадданза йолча берий бешамашкен лелинен хьалхехеш да 9 миллион бер. Советий Iаьдах латтача ширашка деша датIа бераш 9,7 миллион саг хиннaчара 49 миллион сагага кхоачаш дукхагIа хиннад;

пенсиони Iалашон цаI йола система чакхъяьккхай. Пенсеш тел пачIахьалкхен колхозийн чотах, къавелча пенси далара ха СССР-е лохагIа а дукхагIолча мехкашкачул;

Iалашдаьд медицински гIулакх долга, панен бера лорадeлга. Сего вахаш йоакхв ха вх бIаь шера шоьза соагIа лакхъеннай.

Социализмо хIанзлехьа Iалаьмате доккха беркат деннад къахьегача сага. Из эггара дикагIа йола йизза хилкъа йола социальни строй дIахо дегIаахара общество гаргаюгаргьа личность массе а оагIорахьара тоьллара, Iалма коммунизмо лердаш ехкараштa хьалххехьа а гуш хиннар кхоачашдара.

11. Вахаро хьахьеххар социалистически революцеш хилар бахьан долаш дуьен капиталистически системах дIахо а керда пачIахьалкхенаш дIакъастаргхиларах, пролетариата диктатурах къамаш вна болчара интернациональни вна хургхиларах Ленина хьалхе а гуш хиннар бакъхилар. Социализм хьалъярах бола ленински дьехам юкъара лоархIам болашк пайдане хилар массе а оагIорахьа чIоагIдаьд кхаь континента дукхача мехкий опыто. Социализма дуьен система рамкашка интернациональни вIашн гIулакхаш лелодаро тешал ду кердача тайпарча дуьен халкъашта юкъерча отношеней ленински принципаш вахаре могаш хилара. Социалистически мехкаш политически экономически кхотадаларо дебаду царех хIиране низаш, низ кхоачаш хилар, общественни вахара социалистически организаци тоданиагIа хиларех биззагIа пайда эца йиш хулийт.

Кердача строй вахара низа гучабаьлар эггара тайп-тайпарча хьалашка шийна шкъ баккха цуьна могаш хиларца, вIашн тара дола социально - культуран декхараш кхоачашдара тайп-тайпара формаш лаха харца. Ленина хьалхе а яьха махкилара, хIара къамо кхъедаьв «демократе цу а вокх формана, пролетарзата диктатуре цу е вокх тайпана, общественни вахара тайптайперча оагIоний социалистически хувцамий цу е вокх темпа шай тайпара дола хIама» (т. 30, оагI. 123).

В. И. Ленина кIоаргга тешаш дийдад социализмо къаман а интернациональни а масштабашка хилкъий социально - экономически цхьоагIо хилар Iалашдаргхиларах. Иштта цхьоагIон материальни лард Ленина гуш хиннай чаI бола, дерригача къамий пролетариато юкъарча планах хIаебеш бола, дерригдуьен бIарчча бола боахам хьабарга йодаьа «тенденцех», — иштта йола тенденца йозза къаьга гучахнцаь капитализм йолча хана а социализм йолча хана кувшилге йоашаш дIахо дегIайоалае йизза чIахханьнаь а езаш я» (т. 44, оагI. 154).

Социалистически мехкий пачIахьалкхенашта юкъера гIулакхаш белгала да оаланнгара хьашташ цаIаш хиларца. Вежарашка дола мехкаш вIашагIкхет марксизма - ленинизма идеологеца, социализми коммунизми хьалъяра юкъарчи гIулакхашца. Капитализмаца цун империалистически политикацен дуьхьаларча къовсамера цар декхараш цаIаш да.

Вахаро ше хьалхашка уттаду вежарашка долa мехкаш кхы а аьххатIа экономически, политически гаргадахара дIадехарши. Из декхар толамца кхоачашдара гIулакх де дезаш а цар халкъбоахамий планий координаци. дIахо а социалистически интеграци дегIайоалаяра экономически вIашн новкъостал лара Совето тIанйца йIаьхлача ханара программа. Иштта дола доккхий гIулакхаш уттадеш вежарашка йолча партеша творчески даккъа лоац «къахьегамхой дуьен халкъашта юкъера кооператив» хьаярах йола ленински идее дегIайоалаеча юкъе.

Дуьен социалистически система оттар объективни субъективни порядка халонаш эшаярза кхаасьна чоалхане а дукхача оагIорахьара а процесс в. Вежарашка йола отношенеш вIашн леладу гIулакхаш хьалхьа цхьатарра экономически боарамаш доацача, исторически, культурни традицеш, бувзамаш, социальни структураш йоацача мехкашта юкъе.

Опыто тешал ду мелкобуржуазни элементаша массанахьа а, шоай влияни е ка мел йолача, социалистически лерттIа хувцамаш хилара дуьхьале е, социализма мехкаш цаI вокхана дуьхьал оттаде, империализма пайда эцаш йола оппортунистически, ревизионистски, националистически уйлаш дийнъе гIерташ хилара. Иштта бола кхерам лакхлу марксизма - ленинизма принципаш тIара валар хулийтача.

«Аьрдехьарча» ревизионизмо Iалма коммунизма тепрений практикален атакаш ю, цул метта феакционно - утопически военно - казенни «социализм» оттае гIерт. Цун мелкобуржуазно-националистически-чулоацам хилар гучадоаккх хьанца долча мехкий мессианска лоархIаш хилар кхайкадеро, яьха кертоиха гегемонизма, социализма, воинствующи антисоветизма уйлаш чуеххаш хиларо.

Вокх оагIорахьа, аьттехьарча ревизионисташа пропаганда ю хьалхе лелаяра лоархIам марксистско - ленински партей хилар тIа цаI эшача, социалистически демократеш метта буржуази хьехама политически либерализм уттаеш йолча, халкъа боахама централизовани планировани сиген хьалхе лелаегш вIалла доацача йоакхача, рыночни стихиги конкуренции йолае лерхIача «либерализовани» социализми оалчул концепцеца.

КПСС боакха вах бу кердача строй возашеш моллагIа тайпара йохае гIертара дуьхьал, социализм хьалъиен дуьен социалистически системе вIашн долча гIулакхийн проблемаша оппортунистически гIулакх хилара дуьхьал, партешта юкъе барт пя хилар марксизма - ленинизма принципальни лерда тIа дIадаккхара тIехьа вежарашка долча мехкий коммунистана лоаттабеча къовсама. Дуьен халкъашта юкъера гIулакхаш къовсама. Дуьен халкъашта юкъера гIулакхаш кердача тайпара тоаддра тешаме хьал да коммунистически болхлойн партей политика нийса хилар, керда общество хьалъярах бола ленински хьехам лерттIа кхоачалбар, социалистически интернационализма принцепаш лелаяр.

Цхьаша долча мехкашка къаьст - къаьста а дуьен халкъашта юкъерча масштабе а социализм хьалъяра дегIайоалахара шоай кхел шоай бе елча маьлнолаш болча къахьегамхой исторически творчество цьахнна сийлахь-доккха хIама да. Ленина хьалхе а яьла махкилара, шерлул лаьтт цу исторически творчестa ялаьта тIа бакха хьахьега вах чулоацаш хилар. Цо хьахьокх вахахьега вах чулоацаш хилар. Цо хьахьокх вазийн общества историна хьалхарча ханагара цун дизза долча, сакхетаме хьадеча историга вахара закономерни процесс.

III. ЛЕНИНИЗМ—ИМПЕРИАЛИЗМАНА ДУХЬАЛАРЧА, ДУНЕ РЕВОЛЮЦИОННИ КЕРДАДАККХАРА ХАЛКЪИЙ КЪОВСАМА БАЙРАКХ

12. XX-ча бIаьшерен классови къовсамий опыто хьахьеххад, ленински хьехамца хьалхе а лелаеш мара дуьен тIа хулаш долча революционни хувцамий чулоацама маIаш кхетаде, царна юкъе даккъа лоацача низий лоархIамъ нийса вах бе, дуьен социалистически революци дегIаахара перспективаш бакъахьа белгалъе йиш ца хилар.

ХьалхагIаревуд дукха чIоагIагIа гучадоал хIана капиталистически производственни отношенеш социалистическиварца хувцаза ярг ца хилар. Цхьабакъда, белгалдаьхад Ленина, дерригача дуьен тIара тIехьара эксплуататорски строй дIаяккхар, керда общественни формаш дIаоттаяр — из чоалхане йIаьха, тайп-тайпара оагIош долеш процесс хилар. Социализмога довлара материальни предпосылкаш эггара хьалхагIа кийчъенна яьнай промышленность дегIаенача капиталистически мехкашка. Цхьабакъда, царех дукхагIъярашка ший бIора Iаьдал ца далийта вIаштIехьдаьнпад империалистически буржуази. Хlанзарча хьалашка из а социальни прогресса накъъе тIара керттера дуьхьале.

Социализмо доаха толамаш бIаргга я гуш, империалистически буржуази ший дерриге низаш тIадохийт ший хьашташ дьаллоттадара, ший керттера позицеш карара ца яличтара. Общественни вахара массе метте маневраш лелаю из ший доал ца дохийтар духьа ю ерриге материальни ресурсаш оарцагIйоах, монополий низ тIатIа аьхагIа бува пачIахьалкхен низане, социализмо шийна тIехьара тIебу низ юхатоха гIерташ политически хIилла лелаю.

Экономика даькъе. Iилма-технически революцеша карагIдаьннарех пайда а эцаш, чIоагIагIа вIаштIехьъялнача низ болча производственни механизмах кхы гIортолга а еш, пачIахьалкхен новкъосталца ерригa къам бIарча чулоацаш ерригa ресурсаш оарцагIьахе, экономически дегIахара темпаш сихъе дикка лакхагIа йола производственни эффективность хьаллоттае гIерт капитализм.

Политически даькъе вах тоIабара зижи формаш къахьегамхой шоай влиянена кIал лоаттаберхболга кердача средствашци методашцен гоза килохалагIа цхьана таръю буржуази. «Социальни партнерство» «майлача общества» лозунгаш спекуляци а еш, из гIерт болхлой организацеш ший мукъагIа йига, империалистически бухьий диктатура къайлаяхьа даьрзIе йолча харидемократически дукхача партей системана юкъе дIа-юха ле. Цунна нийсса, болхлой болен буржуазин политически механизма мукъагIбахийтара даьча ший лоархIамех хIама тулаш ца хилар бIарга а гуш, монополеша хаст-кастагIа лелаю низаца вах тоIабара методаш; олдайоал империалистически пачIахьалкхений репрессивни органаш, болхлоитa дуьхьлара керда законаш арадоах.

Социальни даькъе къахьегамхошта еш йола эксплуатаци чIоагIъьалар кахларцен каракхувдарцен хьайладахьа гIерт монополистически капиталаз буржуазено кхерамегIа дола цатовмаш ца хиийтар духьа. Ленина яьхад, доап алепача, шолагIча даькъерча хIамашта каяларца лоархIамегIардар, керттердар ший кара дитар духьа классови къовсама тIера болхлой дIатуьлабе, ший доала социальни база шеръеп чIоагIъеп гIерт капитализм.

ХIаьта из дерра аьнча болхлой класса эксплуатаци ара боарам лакхлуш-ба, хIанзара производительни низаш юкъехкхахьарах йоала керттера гIойленаш промышленно - финансови олигархеца кхоач. Цу доллача хIамаша керттерча капиталистически державай социальни антагонизмаш экономически халонаш чIоагIъьяларга, хронически валютно-финансови кризисага, империалисташта юкъера вIашдухьаленаш къялларга кхоачаву.

Къаман рузкъах доккха дакъа тIом кийчбарген лоаттабарген хьожаду империалистически пачIахьалкхенаша. ТIема-промышленни концернаша, Ленина яьхачох, «законагIа отта е даь, казна лечкъаяра» системах пайда а эцаш, пачIахьалкхен гарантегIа доккхий пайдаш доах. Буржуазин пачIахьалкхений чурчен арахьарчен политикера реакцена стимулировани еш бола империализма ударни низ а хиина дIаэттай тIема-промышленни комплекс.

ХIанзарча империализма эггара агрессивнегIа йолча, эггара хьалха США-рчен ФРГ-рчен, агрессивни отрядаша дитац XX-ча бIаьшерен къовсамаш исторически «юха доладарга», нийсхал вккха гIертарга, дуьен тIа еча влияне лакхаленаш тIара социализм чукхоссарга, колониализм кердача формехьа юха хьаярга ноаш доала дог. Антикоммунизма дгаб, дуьен халкъашта юкъерча реакцен милитаризмаш центр хиина дIаэттай США империализм. Алкха укх тIехьарча шерашка тера низаца интервенеш яьй цо Вьетнама, Кубена, Панамана, Доминикански Республикана духьала, тIема провокацеш лелаяьй, израильски агресси хьалладаьй Iарбий мехкашта дуьхьала, дукхача мехкашка реакционни перевороташ яьй. Европерча машаран кхерамзаленен шенхашта кхерам ба ФРГ-ера реваншистски неонацистски низаш дийнадалар.

Цхьабакъда, дуне оалангара лелз хувцаденнад. 1917 шера октябре кхачалца ший хиначa, дуьнен тIара гIулакхаш къоастадара даькъерча ший монополех яьнай империализм кхы вIаккха юха оттаре а йоацаш дуьен халкъашта юкъерча арене хьалхе лелиара ниэ бац из хIанз. Вай хана бокъонца бIарга а гуш хьагучадаьнад империалистически стратегега ше керттера лерхIар кхоачашдаулургдоацилга — социалистически строй дIейоаккхалургйоацилга. «Империализма низ бац шийтара дIаяьнна инициатива юха йоалае, хIанзара дуне дегIнухиэта тIехьаикахьа лерзаде», — яьнад коммунистически болхлойн партей дуьен халкъашта юкъерча Совещане яьча вывода тIа. Исторически наступлени ел я социализм. Иштта я законагIа хила йоагIаш йола сакхетаменен дьаллаханна лаьтта декхар кхоачашдара тIаерзаьчен социалистически политика революционни процесса хьаьъехара ленински хьехам кхоачашбара, дуьен социализма материальни низ хьахоллаш боахкача миллионаш болча лаха тIагIертта хьегача къин итог.

13. Дуьен империализма система социалистически революци ара кийчъенна яьнача а хIаьта дукхача зевлъашка хIаьвне йохаь яьнача а хьалашка Ленина хоадамболаш бола лоархIам баьб революци чакхъяллаза хIаехьа еаш дола низаш вIашагIдоахарен чIоагIдарен.

Октябрах тIехьагIа Ленина цу низашта юкъе юкъыоттагера дакъа кхоачадьд болхлой класса, керда, социалистически общество хьалъеш доаттача мехкий къахьегамхошта. Оалангара хувцам бьча цу хана деня котдаьнна социализмо низаш революцешци болама авангард а хиле дIаотт. Социализм дуьен арене ялaро лакхъю капиталистически пачIахьалкхений пролетариата революцешна торонаш, къамий - кортамукъален болам дегIаахара керда перспективаш хьаела.

Вай хана, тIех хьакъхалагIа Ленина хийттачуга хьежжа, исторически дегIаахара эггара оапительнегIа бола общественни низ хулаш, социальни прогресса йоккха ускоритель хулаш олдаьнний социализм. ХIанзарча дуьен сибат белгалдоаккх «шина способа, шин формаца, коммунистически капиталистически шин боахамо» вIашш лоаттабеча къовсамо (т. 42, оагI. 75).

Шин система ячь хIанзарче этапе къаьстта актуально дек дуьен революцена социализмо ича влияне керттера — цун боахама политика, капитализма производительни низел тIех йолча кердача общества экономически лард хьаяр, ялхача Ленина дешаш, «Из декхар вай кхочушдой, — белгалдаьхад Ленина, — тIаккха дуьен халкъашта юкъерча масштабе тешшанен хоадамболлаш котдаьнна вай» (т. 43, оагI. 341).

Социалистически дуьен революционни стратеге вож оагIун е, ялаьа Ленина, эхьалха лоттача мехкашкарча социалистически пролетариата революцеони болам хьаллацар... Цхьаккха юкъера ца боаккхаш дерригача, къаьстта а колонеш йолаш кхычарех тайшаи долча мехкашкара демократически революционний болам хьаллацар» (т. 36, оагI. 76). Цу указанегIа дерригIа хьалхе лелаеш хьайоагIа КПСС. Цхьаккха революционни болам, къаман социальни кортамукъаленна тIехьаро цхьаьна халкъа выступлени хиина а яц, и а ца Ленина парте. Октябре шехка оагIошгахьара чаьза новкъостал ца хулаш.

Дуьен социализма влияни авторитети дукхача хьале вIаштIехьйоалийт Iаьдала керте латтача марксистско-ленински партеша «дуьен халкъашта юкъера геттара кхы тайпа отношенеш хьаулийташ хиларах» (т. 42, оагI. 107). ТIемашн агрессеши лелаяра, кхы мехкаша халкъоша доаллалоттадара империалистически политикана социализмо дуьхьалъоттаьй халкъашта юкъерча машаре доттагIален ленински политика. Социалистически арахьарча политика новкъостал хьайтатIа а даьд, хIанз а цу дуьен халкъашта юкъерча гIулакхий бакъахьаро, демократически принципаш котъяхар духьа лоаттабеча къовсама адамаш тIа-тIа дукхагIа юкъесовра.

Ленински вахкегашта тешаме йолча КПСС-о лаьи йоакхо ю мамар чIоагIбара. Цун арахьарча политически гIулакхаша лерIар социализми коммунизми хьалъяра маьрша хьалаш Iалашделга, дерригача мехкий къахьегамхоша лоаттабеча кортамукъален къовсама, дерригача халкъий социальни экономически прогресса вьтуз болашагIа доле хьалаш хулийтара да. Цуьна ахьана, шоайла дуьхьалера строеш йола пачIахьалкхенаш машаре яхача хана, белгалдаьхад Ленина, ера политически, экономически, идеологически къовсам лаьтаргба социализманен капитализманен, болхлой класса а буржуазена а юкъе. Классови машарна юкъа цхьаккха хIама дац цун, цхьаккха шеко хиийтаз цо тоIадаьь доаккхача халкъийн шоай кортамукъален духьа гербз кара а нийца лоаттабеча къовсамах а тIехьа ерригача средствех пайда эца йизза бокъо хиларах. Советски Союзо хьал а лаьцаб, хьал а лоаш вьетнамски халкъо ший кортамукъале бахьан долаш американски империализмана духьала лоаттабу нийсхон тIом, империалистически агресси качьекача кхыча халкъий нийсхон тIемаш.

14. ДегIадаьккхача капиталистически мехкашкара керттера революционни низ ба империализмана духьала цул нитиделашка къовсам лоаттабеш йола болхлой класс. Ленина лаккха вех бьаб индустриальни пачIахьалкхенашкарча пролетариата, из «вай керттера дегдоахийла вай керттера чIоагIало» хилар белгал а доахаш (т. 37, оагI. 365).

Вахаро дог теша а дeш хаьръвьй Маьхбуьен къахьегамхой революционность «йоврa» хьакъехьа оричьнеха лелаеш йола буржуазно - реформистски катийбуржуази анархистски теоретикий тезис. Укх тIехьарча шерайка латтача классови къовсамашка империалистически пачIахьалкхений болхлой класса чьакьектар демократически социалистически хьехамий духьа вIаштIехьъьна, къовсамe тIагIорташ, хоадамболлаш дола гIулакхаш чакхдаха ше кийча хилар. Цо хьахьехьд экономике, социальни отношенешка, къахьегамхой обществени сакхетаме кIоаргга [illegible] маш хиннача хьалашка дукха адамаш шийна тIехьадаха низ кхоачаш ше хилар.

Дуьен халкъашта юкъерча гIулакхийн Коминтерна керттерча дектарийн хьакъехьарча доклада гаая оттаеш ше болаш Ленина белгалъьяьй якхь болхлой класса низа социальни фактор: 1) дукхал 2) вIаштIехьъялар, 3) производствен распредлоенен йроцессера моттиг, 4) хьинар, 5) образовани. Из уйла Ленина хьалхайнахьу тIехьагIа дена болхлой класс чIоагIа йийбай, болхлой боаш чIоагIа лакхденнад цуч вIаштIехьъялари политически хьинари, общеобразовательни профессиональни кийчо. Капиталистически действительностo ше еча воздействегIа шоаш ма бяра пачIахьалкхен - монополистически системагIа тийша хилар клетаду кердача техника тIа дена гIулакхашта юкъаенна йолча кердача профессей тIа-тIа дукхагIча болхлошен интеллигенцен, лог тийшад цар капитализм кердача обществени стройца хувцама ярг ца хиларех, антиимпериалистически тоатлзах хьабеттаду уж.

Ленина даим йоакхо еш хиннад болхлой класса цхьоагIо Iалашьелга. Революционни къовсама опыт, социал-демократе аьттехьарча лидерий оппортунистически политика пролетарски мутIараш вIашагIкхоастадаьчен Европа дукхача мехкашка буржуазе доал юхадисара новкъостал деш хиннача Октябрал тIехьарча шерашкара урокаш царне а дуьнаш Ленина коммунисташ тIахьайхаб тIа-тIа дукхагIа болхлой капиталa духьаларча къовсама юкъехоара» низаш ца кхачара (т. 45, оагI. 131). Коммунистически партеша хьалхе лелаяра дIайийд болхлой бIарчача цхьан фронта идея кийчъяр Ленин ва. Пролетариата ерригача отрядаша, цун политически партеша, профессинальни организацеша цхьан бертана гIулакхаш чекхдахара-тIехьа а латташ. Ленина хьайхад дог тайша я долаш, революционни марксизма, пролетарски интернационализма принципаш хоадамболлаш хьаллоацилга.

Керттерча накъъе пролетариата буржуази атаки еш яр. Ленин дийна хиннача хана а сийка, аьттехьара социал-демократи я. Цун политика чIоагIа новкъостал ду монополешта капиталистически пачIахьалкхенен пролетариата революционни гIулакхаш юхасецалара, новкъарле ю социализм бахьан долаш но лоаттабеча къовсама, хьаллоаттаю империализма арахьара политика, чакхбоах коммунизмана дуьхьалара никъ. Цхьабакъда, бокъонца дола классови хьашташ, империализмана дуьхьала накъа согогагIа йола бокъонаш бахьан демократии машари бахьан лоаттабеча къовсама хьашташ кхетаделга тIа-тIа кIоаргъу социал - демократена юкъе. Къахьегамхой бIарчча цхьа фронт юхаоттаяриа бола безам тIа-тIа бокхагIа хул социал-демократерча накъах; дукхача моттигашка цу накъа тIа коммунистий инициатива хилар бахьан долаш хIанъяле а белгалдарa талламаш даьхад.

Пролетарски мугIарий цхьоагIо юхаметтаоттара накъъа тIара дуьхьале хьалхагIа а хиннай, хIанз а я. Ленина белгалдаьхачa тайпара, «болхлой класса оппортунистически къинош дерах баь ший тайпара безам» сенна йола ультрааьрдехьара экстремистски гечеми (т. 41, оагI. 15). «Аьрдехьара» ревизионизм, аьттехьарча оппортунизмана цийсе, тахан кIезига хьаьутташ монополистически буржуази бокъойца дола гертсьння. Болхлой класса цхьоагIо бахьан долаш лоаттабеча къовсамо лерхI аьттехьара меттах, «аьрдехьара» а оппортунизм дIайоаккхилга.

Революце котьло яккхара чиланза даргдоаца хьал лаьрхIад Ленина дIадоаачи вахаро ше монополей Iаьдала оттаьдь долча ший дерригача доккъошцa болхлой класс вIашагIтохаш союзий чIоагIа система хьаелга.

ДукхагIа долча капиталистически мехкашка хьахагIа а соиe пролетариата керттера цхьоагIонхой болаш бус къахьега ахархой. Юрта боахам производства машинни стадега баларо ахархой сихха кIезигбаларга кхочадир гIулакх. Монополешен капиталистически пачIахьалкхенов къий а ду, вахарах доха а ду монополиета духьаларча кхоачие дакъа лоацарий мугIарашта юкъе хьиперe дакъа лоацаш долa ахархой керттера массаш.

ХIанзарча капитализме долаш хIама да монополистически буржуазиен революционни болхлой класс тIа-тIа чIоагIагIа хьалловиаш долча юкъерча даькъах бола городской налик юкъера тIа-тIа лакхлуш йола антагонизм. Пролетариата цхьоагIонхошта юкъе тIа-тIа бокъхагIча лоархIаме хулаш йоагIа прогрессивни интеллигенции. Iилма-технически революце боарам бошшеш чIоагIа сихдаьд интеллигенци екхалулга, дуь керттерча даькъах, массазара эксплуатаци тIа а лоттаеш, шоай хьашташкен хьалашкен дилача болхлой класса гарга болхаш бола наевни къахьегамхой баьб.

Революционни процесса юкъеух кагяркой керда группаш. Цар сихха кхетаду шоаш Iотолбаь а шоай социальни хьал перспективe йоацаш а хилар, тIа-тIа хьинарегIа гIуатт уж капиталистически стройна дуьхьала къовсам лоаттабера. Коммуниста лаккха мах бу кагяркой а цу даькъе студенчески а болам айбалара, царна гу царна юкъарча антимонополистически къовсама моархIамегIарча фактореx цаI. Цар хьинаре дакъа лоац цу болама юкъе, Iалман коммунизма идеи йоаржаю кагяркошта юкъе, царна новкъостал ду аьттехьарча а аьрдехьарча а идейн влияниен кIалхарбовларе тIагIертта кхетабу болхлой класса революционни къовсама юкъарча тоаттолан къаьстта еш йола выступленеш перспектива йоацаш хиларах.

Капиталa мехкашкарча классови къовсамий лелаша анализ еш, Ленина белгалдаьхад, классови вIашдухьаленаш тIа-тIа чIоагIагIа къялланна ягт цз хилар, классий къовсам тIа-тIа яккъялагIа хургхилар. Цу хьалашка «дIга а доккаш» хьахалея сихха дегIеахен тарлу ара политически кризисаш, цу тIа а цар бахьенаш бебе хила а тарлу. «...Гуччахь кIоаргача политически кризиса объективни хьалаш долаш дохча хина, — белгалдаьхад Ленина, — эггара кагагIен хеталучех, революце бокъонца болча кхупрча эггара гаьнагIен конфликташ а бахьан, кид тIехбохийташ бола тIадам санна эггара шенхаштагIа бола лоархIам болаш хила тарлу» (т. 17, оагI. 280).

Революце сийлахь-воккхача баьчана хьалххатIе гуш хенна из хIана кхоачашвулаш доагIа гей деношка, дукхагIа дегIахьаккча капитала мехкашка юкъ-юкъе къахьегамхоша доккхий къовсамаш гIеттадеча хина. Уж гIерт экономически вIашдухьаленаш лакхъялар бахьан долаш а, иштта пачIахьалкхен - монополистически капитала бе дерригa Iаьдал доаллача садукъча хьалашта дукха идам чIоагIа эгIаздаха хилара лерда тIе. ДукхагIча хана стихийни маIан долаш да уж къовсамаш. Цуьнгахьа дукхагIа а лоархIаме я хIана хано дIадехарий боарено хила, накъа дага фуд ха, революционни зарад чулоана дукхача накъа болама темпаш тIехьадуселта ца нийсдалийта яьха Ленина указани.

15. Дуьен империализма системаш шенхаштта хIамаш ер къамий - кортамукъален боламо. Ленина яьхачох, колонизатороша бIаьшерешкаь «истореа юкъе доахин» лоаттадаь мехкаш вай деношкe политика объект йолчара цуй хьинаре довкъашхо а хеина дIаэттад. Цу мехкашка сихха лакхлу социализма идейни практикани авторитет.

ДегIаухача мехкашка нийсденнача кердача хьалашца таръяла гIертача империализмо хадданза хувш шай тактика. Цо тIема-политически акцеш лелаяь ца Iеш, йоккхий материальни ватраташ а ю къамий - кортамукъален болам вIашагIкъоастабар, цул эсалагIа эггара мелагIа доле доакъош доккадар духьа. Цу хана империалистически политикаша пайда эца лерхI къамий пачIахьалкхенашта тIаьттачa дукхача халонех, уж экономически тIехьайнсарах.

В. И. Ленина цхьа еша дукхкхаа а белгалдаьккад хьалха колониальни хиина мехкаш исторически къаьстта чIоагIа шо-шоей тайпара хилар. «Цу мехкий эггара лоархIамегIа йола белгальяшна оагIуо и, — яздаьл цо, — хIанз а цига керттеръяраш капитализмал хьалхагIара отношенеш халар, цудухьа цига къаменьa а хила йиш яц пIенача пролетарски болама хьакъехьа» (т. 41 оагI. 244). Цар болгалагIа йола оагIош хIанз а я экономика къоастаенна хилар, къамашн класса хьахнлара процесс кхоачаш хинна ца ялар.

Укх тIеххьарча шерашка лира классови къовсам латт, экономически кегараш, пачIахьалкхен перевороташ, къамашта юкъе доваш хул дукхачa къонача къамий пачIахьалкхенашка. Къамий революцеш чIоагIа йовцаши вIашдухьаленаш йоалаш хиларах спекуляца лелаю дуьен халкъашта юкъерча империализмо. Цо вIашагIъехх контреволюционни путчаш, хьаллоаттаю халкъашта дуьхьалара тIема диктатураш хьалхьеяв национализми сепаратизми, прогрессивни тенденцеш юкъагIъяха гIерт из. Империализман реакцен политикано дуьхьале лаьтт социалистически ориентацена тIехьа къовсам лоаттабеш дола низаш. Вахаро дизза бакъду кортамукъа яьнача пачIахьалкхенай шоай тайпарча хьалашка революционни стратеге юкъера принципаш кхетаеца юкъенхахьа яьна Ленина оттадаь декхар актуальни хилар.

«...Харцахьа да, — дьхад Ленина, — дегIаахара капиталистически стади тIехьадисача халкъашта хиланза прьаьц аьнна хетар» (т. 41, оагI. 246). Исторе бакъъяьй из лаьмнецн вывод. Колониализма дукъ тIера класса халкъаш кердача замадаьа, нагахьа санна царца керте латтараш революционни йизаш дале, нагахьа санна дуьен социализмо хьаллаьарах кэ гIортолга еш уж дале, социальни прогресса накъагIа диха йиш а капитализм юстара а йита. Цу тайпарча накъа тIа яьнача дукхача пачIахьалкхенаша национализаци яьй йоккхача, цхьаццайолча моттигашка юкъерча а, промышленноста, аграрни реформа яьй, хьаллоаш ахархошта кооперировани вага, кIезигъю, ярахуве кхыча мехкий капитал, моттигера буржуази.

Цхьабакъда, социализмага довлара, хьех Ленина, эксплуататорий доалахье дIаяккхарах, цар дсалахьара производства средствашн юкъара ердерах кхоачам хилаш. «...Производительни низаш дегIадоаладара даькъе хьалхашкахьа бокхa гIа баккха беза, эшае еа кагийча производствах юкъейисеча дукхача хIамаша еш йола (дукхаза пассивни хулаш, дIаякхха къаьстта низкъелен къаьстта хьален хулаш йола) дуьхьале, эшаба беза юхедисача цу хIамашца юваенна йолча ламалийн косностен Iалаьмате бокка низ» (т. 30, оагI. 15). Къамий пачIахьалкхенашка социализм котьяларгa болача накъа тIа общество дегIахар дIахьобзлахашкахьа дуалача дегIай исторически овса ула, социализма материальни социальни предпосылкаш дIахо лерригIа кийчъе езаш, болхлой класси халкъа мугIахьа йола интеллигенции вIаштIехьйоалаш.

Боккхача лоархIаме я къамий-кортамукъален революцешей толам баргхиларах бола тешам — дукхка иах а эггара дьалха дегIайоагIаш йола болхлой класс а обществана кулгалдари хьинаре юкъеозарах, ахархошарча цун цхьоагIонах, демократи шерра йоаржаярах, дуьен социализмахи дуьен халкъашта юкъерча болхлой боламахи кие гIортолга ярах латташ хилара хьакъехьара ленински выводаш.

16. Массанахьа а коталоеш йоаха ленинизма низ духбуьа лоархIамегIара хьаст пролетарски интернационализм цун ший чулоацама юкъа йоаллаш хиларах латт. Интернационализма принципаш леррагIа чакхъяккарах вай хана революционност бокъонца йола критери, болхлой класс коталоеш йоахаргхиларах бола тешам лаьрхIаб Ленина. «Капитал дуьен халкъашта юкъера низ ба, — яьхад Ленина, — Из эшабра болхлой дуьен халкъашта юкъера цхьоагIо, дуьен халкъашта юкъера цар вошал эш» (т. 40, оагI. 43).

Интернационалистски политика юкъеметтигера деш лаьрхIад Ленина пролетарски партей, революционни болама ерригача отрядий гIулакхашка къамийн интернациональни хIамаш нийса цхьаьна тердар ех. МоллагIча тайпарча а къамий интернационализмана хоадамболлаш дуьхьал а латташ, революционераш Iомабаьб Ленина къамий хьашташ леррагIа теркале, дерригача къамий бокъонаш цхьатара хилара принципаш, кхычарех тийша хIама доацаш, шоай мукъагIа дегIаахара йола цар бокъо лорае. Цо хьийхад социализм бахьан, из хьалъяра, из лоаяра лоаттабу къовсам — из халкъа къаман хьаштаи бахьан долаш лоаттабеча къовсама дуькагIа йола способ хилар. Революционерий хIара отрядо ший мехка къамаш социальни кортамукъале яккхара декхар дикагIа кхоачашделга дуьен социалистически революцес юкъара дьаштIаш бахьан долаш лоаттабеча къовсама нийланза ярсйоеца арахлосылка я.

Цунна цхьаьна Ленина белгалдаьхад, дуьен пролетариата юкъарча гIулакха юкъе къамо дечарах интернационалистски политика кхоачамбеш ца хилар. Пролетарски интернационализмана тешаме хилар шийна чулоаш революционни къовсамхой ерригa къамий отрядаш дуьен халкъашта юкъера империализм эша а яь котало яккхара бIарчча цхьа союз а яь вIашагIтохалга.

Йоккхийча державай пролетариате мегтел, доккхий доацача мехкий болхлой класса а ший къаман бокъонаши хьашташи бахьан долаш къовсам а лоаттабеш, яьхад Ленина, къаман кагийча гIулакхий готтале, ший гомал чухьа лостара, хийра суьлера дуьхьала, бIарччен массане юкъарен хIамаш терхалдарх тIехьа, частични хьашташ юкъарчун хьаштий мукъагIа дахийтар духьа къовсам лоаттабара» дакъъера ший декхараш дийде деза» (т. 30, оагI. 45). МоллагIа а кхы тайпа накъ бухсоцнача къьячач революционни гIулакха кхерамегIа вола моастагIа лоархIалучe национализмагахьа лаочарь маIан долаш бe. Национализмо «вIашагIа къестадеши декъаши болча ший тактикаца ...цхьаккха хIама йоацача доаилх дерригача къамех, дерригача расех, дерригача меттаех бола пролетареш гаргабигарен цхьана вIашагIтохарен сийлахь-доккха васкет» (т. 7, оагI. 325).

Хlанзарча хьалашка къаьстта актуальни хул, социальни прогресса, империализмана дIахо наступлени яра деррига революционни низаш кхотадара лоархIамегIа йола предпосылка а хила дIаотт пролетарски интернационализм.

Практически революционни опыто, дерригa революционни демократически боламаш цхьа тоIол а даь вIашагIтохарa хьоахам историе чухь дуьхьашка гайта Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача тIехьагIа дена хьахьеххад революционни низий цхьоагIонах долаш доаш ленински оттадар кIоаргга бакъдаьн беркатен хилар. Социалистически революцеш мехкий йоккхача группе котьялар, революционни болхлой боламо толамаш дахар къаман-кортамукъален революцеш котьялар, къаман демократе пачIахьалкхенаш хьахилар — из да дуьен халкъашта юкъерча социальни революце цхьоагIонах, цхьана гIулакхаш леладарах, вIашка новкъостал дарах даьнна беркат.

Дуьен халкъашта юкъера солидарность хьалхагIа а хиннай, хIанз а я коммунистически болхлойн болама чIоагIагIа йола лард. ХIара парте ший гIулакхаш чакхдахача нийслу хьадаисторически башхалонаш, ший тайпара хьал теркалдера лоархIам а беш, Ленина массеза а гидадаьд коммунистически болами интернациональни тактика цхьоагIон.

(Чиередоьлар 4-ча оагIо тIа).

«СЕРДАЛО»
Х-гIа оагI. 25 декабре, 1969 шу.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

(Йистедоллар. Долалур 1-ча, 2-ча, 3-ча, оагIош тIа).

Декхар сенах латт аьлча, аздаьд во «Коммунизмерча «левизна» бера лазар» яхача балха тIа, из латт, «массаза а санна, классаштен партештен юкъерча гIулакхий шоай тайпарча отношенешта, хIара къастачча мехка хулаш долчен Iомаде хала, сакхе ха дешаш долчен коммунизмагахьа объективно дегIаухачарча шоай тайпарча отношенешта, коммунизма юкъарен керттерен принципаш тIаяхийта харах» (т. 41, оагI. 74). Керттерча юкъера, оздонгарчоа юкъера, лоархIамегIарчоа юкъера цхьоагIо, телха а ца еш, Ленина яьхкача тайпара, из харра дарашкарча, моттигерча башхалонашкарча, гIулакхацарча наькъа приемашкарча дуккхача оагIошца Iалашъеш я.

Революционни низий цхьоагIон лоархIам лакхлу историческа дегIаахара юкъагIа. Социальни переворота объективни предпосылкаш йизагIа вIаштIехьъяьна ме хул, из чаххьашкхара тIехьарча къовсамкхой толамаш доккхагIа ме хул, чIоагIагIа хул классови моастагIчо еш йола духьале, долче лоархIамегIа да революционерашна чакхдоаха гIулакхаш чIоагIагIа шоайла дувзаденна хулга Iалашдар.

Ах бIаь шу хьалхагIа «Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» яхача тохкамах чакхбаьнача коммунистий деллерча тIахьехама «Массе а мехкий пролетареш тоIадаь доахка халкъаш, вIашагIкхета!» аьна колонейн шоай мукъагIа доацача мехкийн халкъашка ду кхайкарал а юкъе даьхаза дарздоацаш лаьрхIад Ленина. Маркса—Энгельсц — Ленина идешта тешаме болча дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама хIанзарча, бIаьхегIа хиннача революционни пролетарски интернационализмах болча кхетамо ма яххара дола лозунг оттадаьд хIанз: «Социалистически мехкий халкъаш, капиталя мехкашкара пролетареш, деррига демократически низаш, мукъадаьннен тоIадаь доахкен халкъаш — империализмана духьала, машар, къамий лоIам, социальни прогресс, демократи, социализм баьхьан долаш лоаттабеча юкъерча къовсаме вIашагIкхета!»

17. Ленина инициативехIа вIашагIделлар дерригдунен масштабе марксизми - ленинизми дунен халкъашта юкъера болхлой болами вIашагIбейза дола III Коммунистически Интернационал. Коминтерно толамо кхоачашдир шийна хьалхашка лаьтта декхараш: юхеоттадир болхлой болама дунен халкъашта юкъера маIан, кIалхарбаьккхаь II Интернационала лидерий тийшача балхо цIенхаштта зе даь бола цун революционни чулоацам; капиталистически дунен болхлой класс, къахьегача адамашта революционни перспектива хьайийллар, кердача исторически хьалашка лоаттабеча къовсама къастам боллащ хьалдаи дола наькъаш хьахьекхар; Коммунистически партеш хьаяра, идейнох организационнох кхотаяра боккха болх бир. Коминтерно деррига мехкий коммунистекан къахьегамхойн тIахьийхар юка ца болаш социализма духьалашхарча мехка галаккхара.

Ленински идеяшца хьалхе а лелаеш, Коммунистически Интернационало тхьаь пхиъ шера къоастам боллаш дола хоп тайллар болхлой класса хьалхашка, адамлена хьалхашка хьаьйттачь онлангарча дешашта: гIемен машарен хьакъехьа, демократи баьхьан лолаш, фашизмана духьала лоаттабеча къовсама хьакъехьа, къамий хортамукъален болам дегIаахара хьакъехьа, социализма лоархIамен адамаш социалистически революцена тIедигара наькъийн хьакъехьа. Коминтерно хьоттаяь дукха идеш чIоагIа марксизма-ленинизма арсенала юкъеяхар.

Коминтерна ленински школах чакхъяьлар дунен халкъашта юкъерча болхлой болаьера революционни лостам лорабаь, дегIакхийла, чIоагIбаь йола дукха Коммунистически партеш Ленина яьхачох, цу тайпарча партей кулгалща мара «низ кхоачаргбац пролетариата ший революционни тIагIортама беррига низ боаржабе низ кхоачаргбац ший беррига низ боаржабе» (т. 41, оагI. 187).

В. И. Ленина дайн йоккхо яьй дунен халкъашта юкъера коммунистически болам вIаштIехьбаккхарен дегIаккхувларен, вIаштIехьаьккхай кердача тайпара йолча марксистски парте гIулакхий лоархIамегIара принципаш.

Вай замалахьара марксистско-ленински парти — из я:

«паччахьалкхен Iаьдал хьадаккхен цу тIа а дукхьал пролетариата диктатура формера Iаьдал хьадаккхен» (т. 41, оагI. 189). пролетариат кийчъяра ший деррига гIулакхаш тIелерзадеш йола революционни парти. Цу йайпарча парте хьалхьоих ше революцена боарам боацаш мутIахьа хилар, чухье са доалаш майрен дешад долаши хилар;

адамашца йихха ювзаенна, адамашта керте этта йоди класса сакхетаме авангард. «Парти, наха юстара а ца ювлаш, тIа-тIа дукхагIа царна гарга а ухаш, революционни сакхетамгех революционни къовсамгех бига уж гIунтта а беш йола революционни пролетариата авангард» (т. 44, оагI. 420—421) хилийта гIииртав Ленин;

Ленина хьийххача тайпара, «интернационализмах бола кхетами цун политикех оппортунистически мещански - пацифистски харцахьъяхарца лоаттабу къовсам эггара хьалхарен лоархIамегIарен декхар долаш йола» (т. 41, оагI. 166) интернационалистски парти;

демократически централизма принципаш тIа хьалъяь, болхлой класс, къахьегамхой революционни къовсаме кхотабе низ кхоачаш, цхьанна а тайпарча оппортунизмацен барт эгIабарцен машар боацаш йола, бIарчча шаI йола, деналера организаци. Марксизма идеяшн цуж политически наькъов, белгалдаьккхад Ленина, ма яххара я «марксистски централизованни политически парти» (т. 39, оагI. 222);

бухсоцдача кхаьчча болхлой болама лерхIараш моллагIча хьалашка хьаллаца марксизма юкъара принципаш ходдамболлаш долча хьалашка юкъеккхаьара чоалхане искусство кIаьд ма лув Iомаеш йола парти. Ленина ходдамболлаш харцахьа лаьрхIад «цхьадола даькъера дIадехараш программана юкъедаьхар оппортунизм лархIа гIертар свина, иштта керттера революционни декхар дIадоаде а цунна меттед цхьаболча даькъера дIадехараш моллагIча тайпара гIийрта а дIоттаде гIертар а» (т. 54, оагI. 348). Коммунистически парте харцъю «Болам долла хIама да бухсоцдаш лерхIар — цхьаккха хIама дац» яха оппортунистически тезис а уж чакхъякара низаш гулден кхоталец вIалла ца а хоьи сийлахь-йоккхий событеш хиларга пассивно хьежаш йола догматически сектантство а.

Ленински идей ларда тIа дегIаухаш бола хIанзара дунен коммунистически болам вай заман боккха, эггара влиятельнагIа бола политически низ а хинна дIаэттаб. Коммунистически болам дегIаухачара йоккхий бехаш а хилла хIаэттей дунен халкъашта юкъера совещание. Цар документашка вIаштIехьдаьха да ленински идей тIехьален актуальни дешаш.

Коммунистически партей позицеш чIоагIъяра, тIа-тIа низ болашагIа империализмана наступлени ара Iадаьмате боккхача лоархIаме ба болхлой класса социалистически сакхетам баьхан долаш, буржуазе идеологена духьала пар лоаттабу къовсам. ХIанз Iилман, марксистско-ленински идеологи наха юкъе боаржаяр, наькъа хьакъъяраш дегаш баьхан долаш лоаттабу къовсам къьастта шерагIа баьржан ирбенцен ба. Социалистически буржуазни шин идеологена юкъерча къовсамо хьахьокх, белгалдаьхад Ленина, пролетарейн буржуазен классови позицей мелар хила йиш ца хилар, социальни ши системашоайла вIашин духьала хилар. Социалистически идеологи Iоча а ю мара довлаш къахьега адамаш шоай хIара денаьра дIадехараш юкъарчал доашаш дола декхараш кхетадаргара овлангара хьашташи исторически перспективашн кхетаярга. Классай къовсамо юкъеверладьяча дунен чу классаш йоаца е классашта тIера идеологи я я ц. чила йиш а ц. «Цудуьяо — белгалдаьхад Ленина, — моллагIча тайпара а социалистически идеологи Iотъенхаяр, моллагIча тайпара даьйна а цунна тIера довлар цуща мхьана буржуазни идеологи чIоагIъялара маIан долаш да» (т. 6, оагI. 40).

Империалистически буржуазе шоай мехкашкарча халкъашта ший Iаьдал тIалоаттаду царна низаш дарца лоаттадар ца Iеш уж Iехадарца я. ТIа-тIа шерагIча боарие лелаю цо ниж довлар лоаттабара идеологически средстваш, деррригача реакционни низашта «тотальни» мобилизацин а антикоммунизмаи антисоветизмаи бейрахка кIал.

Нейтрализмацен компромиссаштен моттиг яц идеологически къовсаме. Марксистски - ленинизма харцъю идеологе даькъе машаре детарах йола оппортунистически тезис. Буржуазни идеологена духьалара дикагIа дола герз — ленинизма творчески уйла, керда исторически опыт вIашагIтохара ларда тIа марксистско - ленински теори хадданза дегIаккхувлари кIаьхий яра.

Коммунистически болам дегIа а яхаб, дегIа а ух реформизмана духьала, оппортунизма деррига тайпашта, аьттехьарча а «аьрдехьарча» а ревизионизмана духьала лоаттабеча къовсаме.

ХIанзарча ревизионизмо «Iомаю» марксизмаца-ленинизмана гуччахьа тувсалуча метте шоай хана йиша кIалйиса хинна тайп-тайпарча антиленински теченей иласаш, хIаьта цар ювзаостамца коммунистически партешта юкъе гIерт из, идейни вIаштIехьъаланза хиларен догматизмаи гIулакхех пайда а эцаш, шоай ниъв царна кагболлар духье. Ревизионизм, хьийхад Ленина, массаза а хинний халонашта хьалхашка, классови моастагIчоа хьалхашка политически капитуляцин яра, пролетарски позицеш тIаоа юхалара марксизма метте буржуазни кагийбуржуазни концепцеш дIаюттаяра маIан долаш. Теорена чухьарча ревизионизмо оппортунистически практикана ниъ буля болхлой болам капиталистически политически системана юкъебахьа а гIерташ.

Империализмо барт эгIаберашех белахеча тийшача балхашта тайп-тайпарча мехкашкарча коммунисташла йоп лу шоай политически теоретически позицеш гаргахиггарца, шоай мугIараш кхотадарца. Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама барт вIашагIа ца кхетагIа дIадаккхара дикагIа йола средство а юкъара лерхIараш баьхан долаш политически къовсам лоаттабар, ЦхьоагIо — из декларацин дац, фраза яц, из йоажах цхьана чакхдоахача гIулакхашкех къовсамех.

IV. ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГIА—КОММУНИЗМАГА

18. Коммунизм хьалъяр вай генеральни перспектива я. Коммунизм социализм дегIаккхувларах, цунах йоалла торонашн соолеваши хьаелтарахн царех пайда эцарахи хьахулаш дола хIама санна лаьрхIай Ленина. Коммунизмага доалара йIаьххача хинен цIенхаштта материальни духовни предпосылкаш кийчъийза ярьяц. Цу гIулакха хетаба ба парте беррига теоретически политически болх.

Коммунизмах болча Iилман кхетама юкъа цхьаккха хIама дац а «рузкъа» лоархIача къола фарисейски «философеца» а, с хIамай буржуазно-мещански культаца а. Марксизмо - ленинизмо кхетачох наха эшараш гIаьхаьача боарие кхоачашдара хьадеш а яьзза хьинар дегIаккхувларан хIара сага хIама тоадарах хьалаза иргйоаца предпосылка а я материальни рузкъаш.

Коммунизма маIанахи принципехи, из хьалъяра формаехи методехи йола ленински идеяш Iаманца бокъаьйча коммунистически общество хьалъяра бIарчача программа тIа хьахьекхай парте XXIII-ча съездо белгалдаьха политика, экономика, идеологически организационни гIулакхий лоархIамегIара дешаш кхоачашдара ларде йиллай ю.

Хьалха лоархIам баьб Ленина коммунистически строя экономически база хьаяра. «Экономически ларда йолаш из хилча мара бац вай коммунизма мах» (т. 38, оагI. 179). Коммунистически общества лакхагIча фазага доалара, Ленина хийттачох, Iилманен техникаен кердда карагIдаьнарий ларда тIа массе оагIорахьара дегIадоаладе деза производительни низаш, чIоагIагIа лакхъе еза къахьегама овсарле. «Коммунизм, — белгалдаьхад цо, — капиталистическичоа гарга лаккхагIа йола, шоай мукъагIча, сакхетамеча, вIашагIкхийттача, хьалха латтача техниках пайда эцаш болча болхлой къахьегама овсарле я» (т. 39, оагI. 22).

Ленински наькъагIа йодаш, коммунизм хьалъяра керттера декхар лоархI КПСС-о эггара хьалха цун материально - технически база хьаяр. Парте экономически политика маIан сенах латт аьлча, из латт, Iилманен техникаен карагIдаьнарех ма могга пайда эцара, ерригa общественни производство индустриальни дегIаккхувлара, цун эффективности къахьегама овсарлен лакхъяра ларда тIа промышленность дIахо дикка лакхлулга, юрта боахам дегIоахара тешаме лакха темпаш Iалашъярах а из баьхан долаш халкъа вахара боарам дикка лакхбелга, беррригача советски наха эша материальни культурни хIамаш диззагIа кхоачашделга вIаштIехьдаккхарах а.

СССР халкъа боахом хIанз из дегIаккхувлара лоархIамегIа бола лостам — производствана тIа-тIа дуккагIа интенсификаци елга кулаш болча стадега кхаьчаб. Цо дIадех беррригача халкъа боахаме, цун хIара даькъе дикалгаьхье кIоаргга хувцамаш делга; производство вIаштIехьъяккхарен цунца доал дарен хIанзара, рациональни система хьаелга; массе оагIорахьара технически прогресс Iалашъелга, Iилма кердагIа йолча дешнех практически пайда эцилга; боахама дерригача доакъошта дIахо индустриализаци елга; доакъошта юкъерен доакъошта чукъарен структура а халкъа боахама пропорцеш а эргайоахаш тоелга; производствана дерратIа специализаци елга; материальни ресурсех пайде дикагIа эцилга.

Коммунизм хьалъяро дерхI производства технологена юкъе, энергетике, къахьегама кечалашкен предметашкех, доал делга вIаштIехьдоаккхача, наха къахьегама гIулакхий хьисапашка дикалгахье дергдола хувцамаш шийца даьхаш йолча хIанзарча Iилма-технически революцеш карагIдаьнарех шерра пайда эцилга. КIоаргга влиник ю цо болхлочун обликаи а, цун образованности культурен лакхъяра. Iилма - технически кхетам шербара ковкъостад а деш. Вай замин белгалагIа йола оагIув я Iилма тIа-тIа сахагIа общества юкъарчая доацдар бола производительни низо а баь дIвоттадар. Экономика лакхъяра темпаш тIа-тIа боккхагIча боарие Iилман тохкамийн царех хьахинараш производствана юкъекххьарен темпех тийша я хIанз.

ВIаши дукхъале йолча социально-экономически ниш системаш юкъерча яхье лоархIамегIара плацдарм а хинна дIаэттад Iилмен техникен хIахкарча дунен тIа. Укхаза йIаьххача хинен тIагIерттап къовсам лоаттабе безарга. Общественни вахара тайп-тайпарча доакъошка Iилма юкъеккхаьар, Iилма-технически прогресса торонех боахам сихха дегIаккхувларан общества беррригача членашта эцараш кхоачашдаран тIа-тIа бизагIа пайда эцар лоархIамегIара экономически политически декхар да. Коммунизм хьалъяра кулгалдеш, КПСС-о хьалхе лелаю «вайцига Iилма дела ялак хоза доаш хинна дусагрдовцаш, Iилма белгала дизааи бокъонцеш бита дулхан цIийнен тешаме юкъегIоргдолаш, цун низа дикъе а хинна дIаоттаргдолаш» дола гIулакх вIаштIехьдаккха деза хьийхача Ленина указенагара (т. 45, оагI. 391). Ленина яьххача тайпара, коммунистически хьисапе боахама доал дар — из да Iилмах ког гIортолга яр.

19. Коммунизм хьалъяро лерхI социалистически общества экономически отношеней ерригa система эргаьхха тоелга. Ленина белгалдаьхад, социализм «капитализмаца яийсйнча, къахьегам общественни вIаштIехьбаккхара лаккхагIа дола тайпа хилар. Цунах латт маIан. Цунах латт ца ила оамал а боацаш коммунизм йизза котъяргхиларе низи тешамн» (т. 39, оагI. 13).

Вай мехка производительни низаш чIоагIа дегIадаларо, Iилма - технически революци йоаржаяро тIагIертта хIалех боахама кулгалдара методаши формаши дIахо эргайоахаш тоелга. Цу гIулакха лаьрхIа а КПСС ЦК мартовски сентябрьски (1965 ш.) Пленумий, парте XXIII-ча съезда решенешка хьежжа чакхйоаккхаш йола боахама реформа. Лакклу ерригача паччахьалкхене плаваш уттаяра-керттера форма хиларах тарра перспективни плана а хIаьта метта йIаьххача хана уттаеш йолча, Iилманца бакъаьйча экономикен общество дегIаахара прогнозий а лоархIам.

В. И. Ленина хьаьстта боккха лоархIам баьб общественни производство дегIаккхувлачарча къахьегамхой социалистически ихьа.

Ленина указани кхоачаш а еш, къахьегама материальни моральни ерригача формаех бизза пайда эцаш, инициативана, творчески почина шерра низ хьабеллаш йола социалистически яхь дегIаккхувла гIерт парти. Довл леладара деррига гIулакх вIаштIехьдаккха деза, хьийхад Ленина, «сакхетам болаш волча болхлочо шоай заводе шийх да хийтта ца Iеш, мехка яккхал а хетаргволча, шийна тIалатта бехктоккам бицбергбоацача тайпара» (т. 36, оагI. 369).

Коммунизм хьалъяр — дерригача халкъа гIулакх, хIара советски сага гIулакх. Цун сакхетамах, инициативах, культурах, профессиональни говзалах тийша да коммунизма экономически программа кхоачашъелга.

КIоаргга хувцамаш хулаш латт юрта боахаме. ТIа-тIа дуккагIа индустриальни хьисапе ерзаш латт юртбоахама производство. ЧIоагIагIа кийчъю из техникаца. Чакхйоаккхаш латт йIаьххача хана оттаяь мелиорации яра, хими юкъеккхаьара, лаьтта леладарен хьайбаш леладарен культура лакхъяра программа. Экономически чIоагIлуш боагIа совхозаш. Кооперативно-колхозни доалахьа колхозий екъаш боаца фондаш [illegible] паччахьалкхен-колхозийн коалхозий бувзамаш дегIаккхувлара а ваькъа [illegible] занра боарам лакхлу. Парте дапза [illegible] цар ду юрта боахам дIахо дегIакк [illegible] беррига Советски Мехка вахаре [illegible] хилар колхоза керда Хьокхаме Устав — коммунизм хьалъеча ханара колхозни вахара закон тIа [illegible] йинача колхозахой КхоалагIча Еррасоюзни съезда.

Къахьегама овсарлен общественни рузкъаш лакхдалларга хьежжа даим лакхлу торо, шерагара шу массаза доал тоалу чуIера хьалаш, эргайоахаш тоеш я къахьегама лекъара социалистически принцип [illegible] потребление общественни фондаш. [illegible] раш кхы а доккагIа хургдар. Пагаьа санна мехка ерргa ресурсаш экономика дегIаккхувларга вахара боарам лакхбарга, культура айрга хьежжа дIааннйта торо хиннарлара.

Оборонага дукха ахча хьежаде дезащ я нагча. хьалкхе эггара лаккхагIа болча хIаизарча боарие из лоаттаяра.

20. Коммунизм хьалъеча доаха экономически толамаш дукхача даькъе социально-политически декхараш толамца кхоачашдарах тийша да ихаш хьийхад Ленина. Коммунизм хьалъяра процессе общества классовой структура социальни цхьан тайпара лостам болаш дегIайоагIа. Кхоачашъеш я йоалаш - йоалаш хьаьнъялцен физически къахьегача болхлошта юкъера керттера башхалонаш дIаяргхиларах йола ленински идей.

Эггара кердагIа йолча технически базе тIа материальни производство лакхъяро, къахьегама овсарле дикка лакхъяро ковкъостаь ду цаI йола коммунистически доалахье хьаяра лостаме доалахьен шакхе з форма дегIайоалаяра; юртен городен балача наька культурно - бытовой хьалаш цхьатарра хилийтара, къахьегам характер хувцара, йоахаш - йоахаш классовой башхалонаш дIаяхара.

Ленине хьалхе а гуш хиннача тайпара, вай мехка дIахо а тоалуш гарга вIашн долхаши да социалистически къамаш, шерлу цар вIашн лелладеш дола гIулакхаш. Царна юкъера гIулакхаш айхагIа ме хул. Деррригача къамъа декхараш цар шерагIа ме кхетаду гучаеуяла местничества къамаш эоизмаи гIулакхаш толамца дIадоахалу. Ленински къамий политика хадданза дIа а кхухьаш, парте машар бац гучаеуялача моллагIча а национализма, шовинизма, цхьа къам тIех лерхIара къам ше шийца хьертара гIулакхашне. Цо къахьегамхоште кхетам лу социалистически Даьхе езарен шоай лоIаме долча халкъий вошален уйланца. Социализмо хьакххьлай интернационализмаца органически дIавийна хердача тайпара йола патриотизм.

Вай общества деррига къахьегама, общественно - политически вехар хьалу социалистически демократизма чIоагIIача ларде тIа. «Керда историческа декхар доккхагIа ме хул, бехктохкамагIа ме хул, — аьхах Ленина, — дукхагIа хила беза уж декхараш кхоачашдара шоай миллионаш юкъеоза бола нах» (т. 36, оагI. 446). Социалистически демократи хьаю къахьегамхой сакхетамерча дисциплина тIеи организованноста тIеи.

Парте принципиальни лоархIам бу вай балха тIехь новкъарле еча кхоачамбоацаршта керкал ца деш дутараштен, дерригача мехаргдовцачоаш къадеманчоан ю гIулакхацара критиках самокритикех дегIайоаларе в хьаллацара а. Ше беча беррригачь балха тIехь, Ленина дIадехкиш мехиллара, парте хьахе дIайоекках бюрократизм, неорганизованность, волокита, хIама башха доацаш терко йоацаш хилар, кегавенна хилар, дийнача гIулакха метта дасса кхабар дуьцар. Социалистически рузкъа лечкъалар, цунах кхеттар, къахьегама дисциплинен общественни порядоки телхаяр санна йолча социализмана чIоагIIа хийрача антиобщественни иленей классово-политически мах бар, цу тарцахьарча иллелешца къовсам лоаттабар социалистически паччахьалкхен, ерригача общественноста лоархIаме гIулакх да, советски сага гражданскн декхар да.

Кхоачашдеш долча декхарий масштабашех уж чоалхане хиларах лаьтабу вай общества вехаре сакхетам болча, хIана вIаштIехьдоаккхача авангарда — коммунистий ленински парте лоархIам, Марксистско - ленински теорета, геттара йIаьхкийча политически опытаца кийчъеннача парте коммунизм хьалъяра беррига болх планомерно—цхьан хIамана тIаберааьбу.

21. Коммунизм хьалъярах Ленина лаьрхIад экономически социально - политически проблемаш кхоачашъяр керда саг хьахилара, «массе а оагIорахьара дегIабаьккхан массе а оагIорахьара кийчбенна бола нах» кхетабара, Iомабарна органически дувзаденна дола комплексни декхар (т. 41, оагI. 33). Цу кхетама балха боккха лоархIам болаш я коммунистически идеологи.

Марксистско - ленински идеологи болхлой класса, беррригача къахьегамхой керттера хьашташ хадданза уттадар да цунца цхьана социализма опытаца техка, дунен объективни сурт, практически балха тIехь тешаме ориентир луш Iилма теори я. КПСС XXIII-ча съездо белгалдаьккхар парте идеологически балха тIехь керте латта дезар лакхача политически сакхетамех къахьегамца коммунистически гIулакх хиларех уйланца къахьегамхошта кхетам лулга хилар.

Коммунистически мировоззрени нравственности хьалул дунен халкъашта юкъерча яреие яра идеологически къовсам латтача. хьаде. Цо дIадех кхетаи балара дешашка хадданза классовой линн хилар, идейни позицеш хьалда а хьаьта а хилар. революционни фийкара дIахо а лакхьяр, аполитичность, частнособственнически гIулакхашцен мешански уйлашцен, социализмина карагIдаьнарашца нигилистически гIулакх хилара духьал, буржуазни ревизионистски уйлаш юкъе хьачуяра духьал хадданза къовсам лоаттабар.

Советски сага лакха морально - политически гIулакхаш, гуманни принципаш, моральни нормаш хьаю ерригача социалистически строе, эггара хьалха уж хьатуд производственни общественни вахара юкъе къахьегамхоша хьинаре лаькъа ланара процессе, партийни идеологически балха чулоацамахи из баржарари тийша а я. Вай парте хадданза белгалдаьхад боахамаполитически дешашн идейно - кхетама болхи органически бувзам болаш хиланза барг ца хилар.

Парта идейни влиянех боала пайда, идеологически балха эффективность маьрра теоретически балха боарамах, коммунизм хьалъяра актуальни проблемаш оттаярах тийша да. Ленина яьхад парти декхарийла я «пролетарски идеологи — Iилма коммунизма хьехам, вешта аьлча марксизм массаза а дIайовзийта, толхаярах лораe, дегIайоала» (т. 66 оагI. 269). Ленински васкет кхоачашдеш, КПСС йоккха терко ю практически бола теоретически тахкара, марксистско-ленински тесре лардаш партийни кадраша, беррригача коммунисташа кIоаргга Iомаяра, политически просвещение система, политически информаци, кепайоазон, радио, телевидене болх эргабаьккха тоабара.

Парте дения йоакко ю юкъерча образованен гаккерен школаш эргаьхе тоаяра, дела хIама ду коммунизм хьалъярои вай ханарча Iилма-технически революцен дIадехараш диззагIа кхоачашдергдолаш уж хилийтара.

Ленина боккха лоархIам бии хийнаб литератураи искусствaи коммунизма духовни предпосылкаш хьаяра, кердача сага кхетам балара. Коммунизм хьалъеш йола общество чIоагIагIа хьаштделаш а литература, искусство, художественни творчества ерригa формаш тоалар. Цар общественни мах къоастабу художественни гозал лакха хиларга, коммунистически идеалаш чIоагIъеча идейни компромиссность йоцаши партийни страстность йолаши хиларга хьежжа.

Коммунизм хьалъе Iомабалар комсомольцашна, кагийча нахага, мехкарашка даь ленински наказ да. Къахьегам безар, ихнешта тIеахувш дилар, идейна тешаме хилар, чIоагIа патриотически уйла хилар, интернационализм — советски кагирхочо доаххача цу дерригача гIулакхаша — теша ду цар сий деш ленински васкеташ кхоачашдеш хилара, сийлахь-йоккхача Ленина хьийха мехиллара болх бе а баха а гIерт уж.

«Вай кхоавен парти я, хIаьта кхоане кагирхой я, — аьхаш яздаьд Ленина, — Вай новаторий парти я хIаьта новатораште тIехьа массаза а дикагIа болх кагирхой» (т. 14, оагI. 163). Парте боккха лоархIам бу кагирхоша общественно - политически вахара юкъе кхетамца дакъа лелара, цар низаки торонаки. Цо боккха лоархIам бола ерригача парте, дерригача халкъа гIулакх лерхI Ленина оттадаь кагирхошта коммунистически кхетам балара, «коммунизм йизза хьалъяьйккха могаргдолча тIехьенна кхетам балара» декхарах (т. 38, оагI. 96).

Коммунизм хьалъеча новкъа, Ленине дешащн аьлча, вай хIанзалца баьчуя дуккха хуьдагIа Iалаьмате боккха бола ба безарга. Вехаро уттаду «Iоаргга Iомаде а творчески кхоачашде а деза керда декхараш проблемаш. Толамца дIахьалладшкаьа дехара йола гаранти Коммунистически парте хьалхе лелаеш хилар да. Парте хьалхе а лелаеш ленински новкъа октябрен социализмаи котало ьккхар советски халкъо. Ленински новкъа долх вай коммунизме а, дIа а кхоачаргда.

Ленина дергIоаца идеяши гIулакхоши, цун вахара сийлахь-доккха денал дола гIулакх советски наха, деррига дунен тIарча къахьегамхошта бола дог урахоттадарех оптимизмех кхоачалургбоаца хьаст ба.

Ленина сийрдача генe сийрдабоах революционни къовсамаи творчески хIама кхоллараи никъ.

Ленина маьхкара вахари къовсам лоаттабари — из да аьтта эггара гуманни ийсхо йолаши долча хIаманна — низ Iоткъаман эксплуатацен къахьегамхой бизза кIалхарбахара тIехьа, коммунистически идеалаш котъахара тIехьа, адамий дикагIа йола кхоане баьхан лоаттабеча къовсаме беррига низ, ховр, кьинар дIадалар.

Ленина гIулакх дIахо а хьош, советски халкъо чIоагIа къахьегаи лебаду общественни рузкъа, дегIайоалаю социалистически демократи Iилма, культура, социалистически Даьхен оборонни низ чIоагIбара хадданза йоакко ю, сага хила индоагIара дола вахар хьаду.

Ленина гIулакх дIахо а хьош, советски халкъо Коммунистически парте хьалхаенца кха а дIахагIа кхотаду шийн мугIараш, чIоагIду СССР къамий вошалли доттагIалл.

Ленина гIулакх дIахо а хьош, советски халкъо чIоагIъю социалистически мехкий халкъашцара, дунен халкъашта юкъерча болхлой классцара, демократии къамаш мукъадахара духьа, чIоагIа бола машар, демократи, социализм баьхан, марксизма - ленинизма идеяш котъялара тIехьа къовсам лоаттабеча нахацара интернациональни барт - цхьоагIо.

Владимир Ильич Ленина идеяш кхоачашхула коммунистий балха, болхлой классон беррригача къахьегамхошен лоаттабеча къовсамe, социализми коммунизми котъялаш дегIайоагIача, адамий кхаcоналургйоацача социальни прогрессе.

Ленина цIин гIуллакхи денаьи дахарга!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

1969 шера 26 декабре городе Грозне хул диазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сесси. Цунца дувзаденна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета халкъа образоване, Iилман культуран, унахцIено лораярен социальни Iалашони, кагирхой гIулакхашта йолча, коммунальни бытовой гIулакхаш дарен массазарча комиссей заседанеш хилар.

Цу заседанешка ла а дийгIар дийна а дийцар республика Госплана председатела хов. Е. В. Брыкенин «1970 шера республика халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана проектаха» республика финансий министра заместителя хов. П. И. Голешазина «1970 шерарча республика Паччахьалкхен бюджета проектах 1968 шерара Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах» йола доклад.

Заседанешка къамьал даьча массазарча комиссей председателашей членашей могайир 1970 шерарча халкъа-боахама планехи бюджетахи йола проекташ, цу проектах шоай замечанеш, поправкаш, предложенеш йир.

1970 шера бе безача балха планаш чIоагIйир массазарча комиссеша.

ДИАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ВОРХIЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

1969 шера 26 декабре Iуйрийна 10 сахьат даьлча пионерий республикански Дворена здане хьаелл диазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сесси.

Депутаташта регистраци ю 1969 шера 25 декабре Iуйрийна 9 сахьат даьлча деиз сайрийна 10 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (ул. Комсомольски, 112, 4-гIа этаж №№ 104, 105 йола кIелош), хIаьта 26 декабре — Iуйрийна 8 сахьат даьлча дола пионерий республикански Дворце.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIаланен Грозни хувцалуш мархаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, къайбаседамалхбузелхьара гIаьхьаьнц боаре ме мух а хьеллаш ха хила а фегара температура республике гIоалд 3—8, Грозне 5—7 градус шелал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин буса мархаш а йолаш, юкъ-юкъе ока а цхьакш, лаьдама йоачал а йоацаш, ха хила а фегара температура бий, сахьа 5—10, денойка 1—6 градус шелал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР писателий Союзо чIоагIа хала а хеташ холам бу писателий Союза правлене председателага Ахматова Раиса Солтмурадовнага цун нана
АХМАТОВА
Узулват Гадаевна
кхалхарх.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА МЕХКИЙ ОБОРОНА МИНИСТРИЙ КОМИТЕТА ЗАСЕДАНИ ЧАКХЪЯЬННАЙ

1969 шера 22—23 декабре Москве хилар Варшавски Договора юкъерча мехкий оборона министрий Комитета заседани, из хьяр 1969 шера 17 марта хиначa Политически Консультативни Комитета совещание тIайийцача решенега хьежжа Варшавски Договора юкъерча мехкаша.

Комитета заседание дакъа даьхар Болгаре Халкъа Республика халкъа оборона министра эскара инарала Д. Джурова, Венгерски Халкъа Республика оборона министра хьалхара заместитела, Венгерски халкъа эскара генеральни штаба начальника инарал-лейтенанта К. Чеме, Германски Демократически Республика къамаи оборона министра эскара инарала Г. Гофмана, Польски Халкъа Республика къамаи оборона министра инарала **В. Ярузельске**, Румыне Социалистически Республика герзашарча низий министра инарал-полковника **И. Ионица**, Советски Социалистически Республикий Союза оборона министра Советски Союза Маршала **А. А. Гречкос**, Чехословацки Социалистически Республика къамаи оборона министра инарал-полковника **М. Дзура**, Варшавски Договора юкъерча мехкий вIашагIтехача герзашарча низий главнокомандующе Советски Союза Маршала **И. И. Якубовске**, вIашагIтехача герзашарча низий штаба начальника эскара инарала **С. М. Штеменкое**.

Заседание дийцар Варшавски Договора юкъерча мехкий оборонан низ чIоагIбарах дувзаденна дешаш.

Варшавски Договора мехкий оборона министрий Комитета болх дувцар бокъонца вIашн кхетадеш а хетар цаI долаш а чакхбаьлар.

Варшавски Договора юкъерча мехкий оборона министрий Комитето дийцача дешнех йоагIаш йола решенеш тIайийцар. хIаьта Комитета тIехьтIехьагIа заседани 1970 шера мае—июне Софе е а лаьрхIар.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-30-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарец культурин, промышленностен отделий—3-42-30; Юрта боахамийн письмой отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революцие проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства, и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05260. Заказ № 5556.